

FILOZOFSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU

ODSJEK ZA ROMANISTIKU

KATEDRA ZA FRANCUSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

**FRAZEMI U POLITIČKOM DISKURSU
BOSANSKOG, FRANCUSKOG I ŠPANSKOG
JEZIKA**

Završni magistarski rad

Studentica:

Azra Babanović

Mentor:

Prof. dr. Edina Spahić-Šagolj

Sarajevo, juni 2023.

SADRŽAJ

Uvod.....	1
Jezičko raslojavanje	3
Šta podrazumijevamo pod jezikom politike?.....	5
Karakteristike jezika politike	7
Frazeologija	9
Frazem	11
Karakteristike frazema.....	13
Frazeologija u “užem” i “širem” smislu	15
Frazeološke studije u bosanskom jeziku.....	16
Frazeološke studije u francuskom jeziku.....	20
Frazeološke studije u španskom jeziku.....	24
Analiza frazeoloških jedinica u političkom diskursu.....	27
Analiza primjera frazeoloških jedinica sa potpunom ekvivalencijom.....	29
Analiza primjera frazeoloških jedinica sa parcijalnom ekvivalencijom	32
Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na bosanskom jeziku.....	33
Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na francuskom jeziku.....	39
Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na španskom jeziku.....	46
Zaključak	54
Bibliografija.....	56
Sitografija.....	58
Korpus.....	58

Uvod

Neprestani razvoj ljudskih djelatnosti direktno utiče na jezik, koji se kao osnovno sredstvo komunikacije mijenja i evoluiru. U skladu s time, on se nužno raslojava da bi se što vjerodostojnije prilagodio kontekstualno uvjetovanim potrebama. Na taj način jezik postaje jedan od glavnih instrumenata sporazumijevanja i funkcionisanja u svim domenima života, pa tako i u politici. Politika je nezanemariv dio ljudske civilizacije budući da kreira stvarnost nekog društva, a realizuje se kroz jezik. Posmatrajući jezičko izražavanje sudionika političke sfere, zapaziti ćemo specifičan jezički kod, odnosno pojavu koju naučnici nazivaju jezikom politike. Ovaj specifičan jezik predmet je istraživanja mnogobrojnih lingvista. U prvom dijelu ovoga rada ukazat ćemo na razjedinjeni stav lingvista oko pitanja statusa jezika politike. Pristup funkcionalne stilistike, ustaljen u slavenskim jezicima, klasifikuje ga kao društveno-politički podstil administrativno funkcionalnog stila. Dok sa druge strane veliki broj lingvista smatra da je jeziku politike potreban samostalan status, te mu upravo zbog toga daju zaseban naziv „politički diskurs“.

U ovom radu fokus je na frazemima u političkom diskursu. Pored evidentno veće leksičke raznolikosti i inovativnosti sve češće se primjenjuju frazemi čije je proučavanje primarni cilj ovoga rada. Frazemi su osnovne jedinice frazeologije, relativno nove i mlade lingvističke discipline, koja se bavi proučavanjem stalnih skupina riječi u kojima je jedna ili više komponenata izgubila svoje osnovno značenje. Kao što sama tema nalaže, u ovom radu ćemo posmatrati i analizirati frazeme u političkom diskursu bosanskog, francuskog i španskog jezika. Dakle, da bismo mogli sprovesti što kvalitetnije istraživanje najprije ćemo definisati frazeologiju i osvrnuti se na početnu fazu njenog konstituisanja kao samostalne naučne discipline. Pri definisanju frazema kao osnovne jedinice identificirat ćemo čitav niz kriterija u shvatanju tog pojma i uvjeriti se u brojna neslaganja. Stajališta oko samog pojma frazema i njegovih karakteristika se često toliko međusobno razlikuju kao da nije riječ o istim jedinicama jezika. Kako bismo mogli pristupiti našem istraživanju frazema u političkom diskursu bosanskog, francuskog, španskog jezika najprije ćemo pratiti razvoj frazeoloških studija u sva tri jezika.

Frazeološki fond navedenih jezika je izuzetno bogat i raznolik, ali su lingvistička istraživanja znatno naprednija u francuskom i španskom jeziku, dok se u bosanskom primjećuje osjetno kašnjenje. Ova činjenica ne iznenađuje budući da je bosanski jezik pod takvim nazivom priznat tek nakon višegodišnje agresije na Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine. Prema tome, u ovom dijelu rada upoznat ćemo se sa dostignućima frazeoloških studija u ovim jezicima te njihovim osobitostima.

Najznačajniji dio ovog istraživanja bit će analiza frazema u političkom diskursu bosanskog, francuskog i španskog jezika. Korpus će se sastojati od novinskih članaka uglednih medija na sva tri pomenuta jezika kojima smo pristupili u elektronskoj formi. Istraživanje ćemo provesti na uzorku od dvadeset frazema iz tri jezika. Frazeme ćemo navesti, zatim dodatno analizirati i rastumačiti.

Očekujemo da će rezultati ovog rada ukazati na značaj frazeoloških studija za jedan jezik i kulturu te da politički diskurs nije nužno neekspresivan, sažet i jednoličan.

Jezičko raslojavanje

Jezič, upotreba jezika i komunikacija su dio svakodnevnog ljudskog života. Ferdinand de Saussure je definisao jezik kao društvenu činjenicu (prema Coulmas, 2005: 3). Svaki jezik je proizvod kolektiva, čijem razvoju doprinose njegovi govornici koji ga koriste kao glavni instrument organizacije. Jezič je, također, i u politici jedan od glavnih instrumenata izražavanja i djelovanja te mu se posvećuje velika pažnja. Kao neizostavni dio svih ljudskih djelatnosti, jezik se nužno raslojava i mijenja, što znači da u zavisnosti od životne situacije i jezik kojim komuniciramo evoluiru. Takav raslojen jezik odgovara potrebama zajednice koja ga koristi kao glavno sredstvo sporazumijevanja. Milorad Radovanović u *Sociolingvistici* navodi da se svaki jezik „(...) raslojava zavisno od toga kakvu ima ulogu odnosno funkciju u društvu i kulturi, o kojoj temi saopštava, ko njime govori ili piše, s kim, kada, gde, i u kojoj prilici tj. situaciji ga upotrebljava, s kojim ciljem, u kojoj oblasti života, rada ili stvaralaštva, itd. (...) jezik (...) varira u pogledu inventara, izbora i upotrebe sredstava kojima potencijalno (...) raspolaže“. (Radovanović, 1979: 128)

Ovaj tip jezičkog raslojavanja osnovni je predmet proučavanja funkcionalne stilistike. Osnivačima ovog pravca smatraju se lingvisti Praške lingvističke škole¹. Saussure je još i ranije posmatrao jezik kao društveni fenomen, međutim, za razvoj funkcionalne stilistike ključni su bili Roman Jakobson, kao i lingvisti praške škole (Mathesius, Havránek, Trubeckoj, Karcevski, Mukařovský uz mnoge druge) koji su svojim radom samo dalje razvijali Saussureovu teoriju o jeziku. U *Tezama* iz 1929. iznose sljedeće:

“Potrebno je ispitivati forme jezika u kojima ima potpunu prevagu jedna funkcija, i forme u kojima se prožimaju nekolike funkcije; pri tome, osnovno je pitanje različitih aktuelnih hijerarhija funkcija.” (Teze, 1986: 163 prema Katnić-Bakaršić, 2001: 63)

---

¹ Praška škola ili praški lingvistički krug je društvo jezika i književnosti. Počelo je 1926. godine kao grupa lingvista, filologa i književnih kritičara u Pragu. Njeni zagovornici razvili su metode strukturalističke književne analize i teoriju standardnog jezika i kultivacije jezika.

Dakle, stajalište funkcionalne stilistike jeste to da je jezik polifunkcionalan kao posljedica polifunkcionalnosti života i njegovih potreba, te da su funkcionalni stilovi oblici realizacije tog jezika.

Jan Mukařovský iznosi svoj stav da se jezik stalno iznova aktualizira i postaje kompleksniji zato što život postaje složeniji i zahtijeva nove izraze, „(...) *potreba izražavanja stvari koje nemaju neposredan odnos prema realnom svijetu, kao i novih stvari, zahteva nove izraze, koje narodni jezik nema ili ih nije do tada imao; takođe i potreba izražavanja poznatih stvari iz realnog života, tačno i sistematski, vodi ka stvaranju reči – pojmova, ka izrazima pogodnim za logičke apstrakcije i ka tačnijem određivanju logičkih kategorija sredstvima jezika*“. (Prema Purković, 2014: 7) U slavenskim jezicima ustalio se funkcionalnostilski pristup jezičkom raslojavanju. Proučavanje funkcionalnih stilova povezano je sa stilskom diferencijacijom izražajnih sredstava u jezičkom sistemu. Ova sredstva izražavanja odgovaraju različitim tipovima komunikacije. U širem smislu ovog pojma, možemo reći da funkcionalni stil predstavlja sistem izraza prilagođen upotrebi komunikacijskog cilja. Možemo zaključiti da su jeziku potrebni ovakvi sistemi i podsistemi (stilovi i podstilovi) budući da se za svaku ljudsku djelatnost ne veže specifičan funkcionalni stil, nego se određeni stilovi protežu preko više sfera, a često se preklapaju i kombiniraju.

“Stilovi jesu vanjezično uvjetovani, ali su jezično realizirani.” (Katnić-Bakaršić, 2001: 64)

Klasifikacija funkcionalnih stilova nije univerzalna i razlikuje se od lingviste do lingviste. Ne ulazeći u detalje naučnih rasprava možemo reći da ugledni lingvista Viktor Vladimirovič Vinogradov i Ruska lingvistička škola razlikuju pet funkcionalnih stilova: naučni, publicistički, književnoumjetnički, administrativni i razgovorni. Ova podjela je općeprihvaćena, ali naravno podrazumijeva i postojanje mnogih međustilova. U našem se jeziku, sa većim ili manjim promjenama, također, ustalila podjela na pet funkcionalnih stilova. Branko Tošović se u *Funkcionalnim stilovima* iz 1988. složio sa ovom podjelom, navodeći da administrativni funkcionalni stil, između ostalog, podrazumijeva i društveno-politički kao podstil. Ovaj podstil obuhvata rezolucije, povelje, deklaracije, programe, referate, saopćenja, izjave te ćemo se na njega dodatno osvrnuti u nastavku rada.

Marina Katnić-Bakaršić u *Stilistici* (2001) nudi nešto drugačiju klasifikaciju funkcionalnih stilova, i to na: sakralni, žurnalistički, publicistički, književnoumjetnički, administrativni i razgovorni stil. Autorica je razdvojila publicistički stil na žurnalistički i publicistički da bi na taj način razlikovala žurnalistički kao stil svih medija (novina, radija, televizije) i publicistički kao stil koji podrazmijeva i memoarski i naučno-popularni podstil.

Iz svega navedenog, možemo zaključiti da su neslaganja lingvistička uvijek prisutna te da nijedna klasifikacija nije konačna i da zavisi od autora. Ona je samo odraz trenutnog stanja, a sa vremenom će doći i promjena aktuelnih funkcionalnih stilova.

Kao što smo već objasnili, funkcionalni stilovi su nerazdvojivi od ljudskih djelatnosti pa ćemo, u svrhu teme ovog rada, u nastavku teksta analizirati jezik politike i njegove karakteristike.

Šta podrazumijevamo pod jezikom politike?

Još od davnina politika je sastavni i nezanemarivi dio ljudske djelatnosti. Budući da ona kreira stvarnost nekog društva, veoma je važno primijetiti da se prvenstveno realizuje kroz jezik. Ukoliko posmatramo jezičko ponašanje sudionika političke sfere, primjetit ćemo specifičan jezički kod, odnosno pojavu koju proučavatelji nazivaju jezikom politike. Bitno je napomenuti da jezik politike ne koriste samo ljudi koji se profesionalno bave politikom, nego svaki pojedinac koji se izražava sa nekom političkom namjerom ili u određenom političkom kontekstu. Dakle, takav jezik obuhvata čitav spektar javnih iskaza i tekstova koje generiraju vladajuće elite i koje, potom, prenose mediji. S obzirom na različite pristupe lingvističkim pitanjima, nailazimo na razna neslaganja vezana za brojne jezičke fenomene, pa tako i jezik politike nije izuzetak. Zaključujemo da ne postoji jedinstven stav oko pitanja statusa jezika politike.

Prethodno u tekstu obrađivali smo funkcionalne stilove i njihovu podjelu. Prema navedenoj klasifikaciji, lingvisti jezik politike smatraju podstilom administrativnog funkcionalnog stila. Ovaj podstil obuhvata, između ostalog, rezolucije, povelje, deklaracije, programe, referate, saopćenja i naziva se društveno-političkim. Mnogi naučnici smatraju da bi jezik politike trebao imati zaseban funkcionalni stil zbog svoje

jedinstvenosti i široke upotrebe. Jezik politike je veoma raznolik, raslojen i ujedinjuje razne stilove i načine izražavanja. Dio je javnosti i usko je vezan za funkcionisanje države, demokratsku komunikaciju, donošenje odluka, argumentovano opravdavanje istih, donošenje zakona, također, prati aktivnosti predsjednika, vlade ili parlamenta, njihovo stranačko djelovanje i izborne kampanje.

Često se pretpostavlja da je politički podstil kao izvedenica administrativnog stila neekspresivan, sažet i jednoličan. No, činjenica je da ovaj podstil obiluje frazeološkim jedinicama što upućuje na upravo suprotno. Upotreba frazema u jeziku politike nije slučajna. Oni se analiziraju i biraju shodno govorniku i njegovoj publici, a sve to je povezano sa društvenim i kulturnim okolnostima u kojima se frazemi koriste. Pri upotrebi frazema vrijedi pravilo da takva upotreba ne smije narušavati osnovnu komunikacijsku funkciju jezika te da treba biti u skladu sa specifičnostima administrativnog stila.

Izraze karakteristične za jezik politike možemo prepoznati kod političara, njihovih saradnika (savjetnika, glasnogovornika za štampu, stručnjaka za reklame čija je uloga posebno vidljiva tokom izborne kampanje), novinara pa i kod šire javnosti i građana. Evidentno je da svi prethodno navedeni stvaraju politički sadržaj različitog karaktera. Taj sadržaj može spadati u domen publicističkog stila, u domen administrativnog ili pak nekog trećeg. Upravo iz ovog razloga mnogi lingvisti smatraju da jezik politike zaslužuje nezavisno mjesto među funkcionalnim stilovima.

Važno je napomenuti da se termin funkcionalni stil donekle poklapa sa jednim od niza značenja termina diskurs: "kao brojna imenica (a discourse), on znači relativno diskretan pristup cijeloga jezika, koji se upotrebljava u socijalne ili institucionalne svrhe. (Asher 1994: 940 prema Katnić-Bakaršić, 2001: 64)

Uzimajući u obzir funkciju i ozbiljnost političkih tekstova, veliki broj lingvista vjeruje da je jeziku politike potreban poseban, samostalan status. Upravo zbog ovakvog stava u engleskom razlikujemo *political discourse*, u njemačkom *politische Sprache* ili u francuskom *discours politique*.

Politički diskurs je najjednostavnije opisao Teun Van Dijk (2008) rekavši da je politički diskurs diskurs političara. U cilju detaljnijeg objašnjenja, iskoristio je primjer naučnog diskursa, obrazovnog diskursa i pravnog diskursa, koje, kako tvrdi, kontrolišu

naučnici, profesori i advokati. Primjećujemo da su to skupine diskursnih žanrova u domenama nauke, obrazovanja i prava, pa je tako i politički diskurs skupina žanrova određenih društvenom domenom politike. Žanrovi ili oblici političkog diskursa su propaganda, politički marketing, govori u parlamentu i programi političkih stranaka (Van Dijk, 2008: 356).

Karakteristike jezika politike

Jezik politike je veoma raznolik i u sebi sadrži različite stilove i načine izražavanja. Političko djelovanje podrazumijeva vladanje i rješavanje problema iz mnogobrojnih sfera života, što iziskuje upotrebu jezika iz različitih domena. U svojim obraćanjima, usmenim ili pismenim, političari se osvrću na svakojake teme, kao što su ekonomija, privreda, pravo, kultura, religija ili međunarodni odnosi.

Tekstovi koji se pripremaju za istupe u političkim institucijama moraju biti veoma raznoliki, te se moraju razlikovati u zavisnosti od toga jesu li namjenjeni za sjednice ili medijske nastupe. U istraživanjima o upotrebi jezika u političkom diskursu zaključuje se kako on koristi široki spektar retoričkih sredstava na fonetskom, sintaksičkom, leksičkom, semantičkom, pragmatičkom i tekstualnom nivou. Sve ovo sa ciljem kako bi se publici približio jezik koji je lako zapamtiti i usvojiti iz masovnih medija. (Rozina i Karapetjana, 2009: 115) Važno je naglasiti da politički diskurs nije isključivo komunikacija između političara ili političara i njihovog naroda, već se širi i na medije koji izvještavaju o različitim temama iz domena politike.

Sada u savremenom dobu i u demokratskim državnim uređenjima izjave političara se više i iscrpnije analiziraju s obzirom na to da političari sve učestalije upotrebljavaju „velike“ riječi i prazne fraze. Međutim, bitno je istaći da se u političkom diskursu ne analizira samo ono što je rečeno, već i ono što nije. Izostavljanje određenih riječi ili fraza nerijetko se dešava kada je govorniku potrebno da se distancira od nečega. Recimo, slično se desilo sa frazom bratstvo i jedinstvo, koju u političkom diskursu izbjegava gotovo svaka politička partija na prostoru bivše Jugoslavije. Razlog tome je, vjerovatno, što ova sintagma asocira na komunizam od kojeg se cijela politička scena želi distancirati. (Vuković, 2014: 218) Zaključujemo da je jako važno kritičko promišljanje i osvrt na

politički diskurs kako bi se izbjegla njegova zloupotreba, kao što je to često bio slučaj kako u prošlosti, tako i danas.

Krajem XX stoljeća politički tekstovi su dobili potpuno novu dimenziju komuniciranja. Politički diskurs ne sastoji se više samo od birokratskog vokabulara. Sada se odlikuje velikom inovativnošću, leksičkom raznolikošću, ali iza svega toga stoji kreativnija uloga političara koji raspolaže većim obimom jezičkih sredstava kako bi izrazio svoja uvjerenja i dopro do javnosti. Još jedna novost u odnosu na prošlost, a vezana je za usmena obraćanja, jeste da se političari sve češće koriste razgovornim stilom, što je naročito vidljivo na prostorima bivše Jugoslavije. Očekivali bismo da će se služiti internacionalizmima i uzvišenim stilom kako bi istaknuli svoje obrazovanje, dostignuća ili sposobnosti, međutim, političari se žele što više približiti publici, pogotovo tokom izbornih kampanja. Jezik politike djeluje kao sredstvo artikulisanja i popularizovanja političkih mišljenja i stavova. Na taj način se nastoji privoljeti javnost, uvjeriti u određena stajališta sa ciljem sticanja moći. Pa tako u obraćanjima političara često možemo primijetiti tzv. ključne riječi koje odražavaju ideologiju govornika. Uglavnom se na listi ključnih riječi nalaze ideologeme kao što su narod, nacija, država, država, moć i sl. Čest je primjer, također, i upotreba zamjenica. Za lične zamjenice ja i mi vežu se pozitivne konotacije, dok se za zamjenicu oni vežu negativne, te se i na taj način nerijetko vrši polarizacija društva. (Vuković, 2014: 2019)

U savremenom političkom diskursu frazeologija se upotrebljava sve češće. Možemo konstatovati da se radi o nesvjesnom oslanjanju na već gotovu i široko rasprostranjenu formu koja se lako koristi i razumije. Upotreba frazeoloških izraza može koristiti govorniku da bi privukao pažnju javnosti i približio vlastite stavove ili, upravo suprotno, da bi odvratio pažnju sa bitnog na nebitni sadržaj iskaza.

Tanović navodi da se frazeološkim jedinicama obilato služe narodni kazivači, propovjednici, polemičari, čelnici i vođe, ali i publicisti, naučnici i nadasve pisci, a o frazemima kaže da su to su jezičke i literarne minijature koje sadrže sažete i slikovite poruke, zavjete i ideje. Dakle, figurativnim ili prenesenim značenjem se može izbjeći i prikriti ono istinito i doslovno.

Njemački lingvista Stephan Elspass (2002) bavi se proučavanjem frazeologije u političkom diskursu, tačnije utjecajem frazeoloških jedinica na konstituisanje političkog govora.

What is of special interest is the modification of phraseological units in speeches and their stylistic potential. In contrast to modification, the non-intentional deviant use of phraseological units can lead to stylistic and rhetoric blunders so that deviancy itself can be thought of as the apparent lack of phraseological competence. (Elspass, 2001: 81)

Modifikacije frazema u pisanim tekstovima služe da ostvare neki ekspresivni efekat, da naslov učine domišljatim ili humorističnim što će u konačnici privući pažnju javnosti.

Elspass iznosi zaključak svojih istraživanja da čak 10% jezika korištenog u tekstualnom političkom diskursu čine frazeološke jedinice. Međutim, u usmenim govorima taj procenat varira između 8 i 25%. (Elspass, 2001: 84) Najveći dio frazema odnosi se na formalno obraćanje (dame i gospodo, poštovani), metadiskurs (koristim ovu priliku da kažem, moram da dodam), diskursne markere (prije svega, sa druge strane), glagole mišljenja, vjerovanja, osjećaja (smatram, vjerujem, nadam se).

Kako bismo što bolje razumjeli frazeološke jedinice i njihovu upotrebu u političkom diskursu, u nastavku ovog rada pokušat ćemo što bolje analizirati frazeologiju i njen razvoj u bosanskom, francuskom i španskom jeziku.

Frazeologija

Sama tema ovog rada podrazumijeva da ćemo u ovom radu analizirati frazeme u političkom diskursu, a kako bismo to mogli uraditi najprije trebamo definisati frazeologiju.

Frazeologija je relativno nova i mlada lingvistička disciplina koja proučava stalne skupine riječi, odnosno, ona se „*bavi frazemima (frazeologizmima) odnosno stalnim*

svezama riječi u kojima je jedna ili više sastavnica izgubila svoje osnovno značenje“ (Menac 2007: 5). Termin frazeologija dolazi od grčkih riječi *phrasis* (izraz) i *lógos* (riječ, govor). Pored već navedenog lingvističkog aspekta, ova disciplina, također, svjedoči o kulturi jednoga ili više naroda. Stoga se njen značaj ogleda i u utjecaju na jezičke kompetencije zato što se ona ne izučava samo na maternjem nego i pri učenju stranih jezika. Na taj način se ne stiču samo jezičke kompetencije nego se razvijaju i one međukulturalne.

Za izučavanje tako specifičnih jezičkih jedinica uvijek je postojalo zanimanje, ali je trebalo dosta vremena da lingvisti pokažu ozbiljan interes te započnu proučavanja i istraživanja. Kako Tanović (2000: 11) navodi:

Značajan podsticaj konstituiranju frazeologije kao odjelite naučne discipline predstavljaju radovi u kojima se frazeološki izrazi distanciraju od slobodnih skupova riječi i sintagmi - na jednoj strani i od izreka, poslovice i krilatica - na drugoj.

U nastavku dodaje da je za dalji razvoj frazeologije doprinjelo potpunije uključivanje frazeoloških jedinica u leksikografska izdanja.

Osnivačem frazeologije kao samostalne lingvističke discipline smatra se Charles Bally (1909), švicarski lingvista, koji je prvi upotrijebio pojam frazeologija kako bi označio novu disciplinu unutar leksikografije. U svom djelu *Traité de stylistique française* (1909/1951: 66-87) je predočio kompleksnost semantičke strukture frazema i njegove stilističke karakteristike. Bally, koji je inače bio učenik de Saussurea, ponudio je i klasifikaciju kombinacija riječi, tačnije tri tipa : frazeološke sintagme, frazeološke serije (grupe) i frazeološka jedinstva. (Tanović, 2000: 11) On je napomenuo da njegovo djelo *Traité de stylistique française* nije tu da ponudi definicije nego da podstakne nova istraživanja, pa je tako postalo polazna tačka za buduća proučavanja. Bez sumnje možemo reći da je Bally osnivač savremene frazeologije i da je svojim istraživanjem udahnuo život ovoj novoj lingvističkoj disciplini.

Ruski lingvista Vinogradov detaljnije je razradio Ballyjeve ideje i tako postao začetnik frazeoloških studija u Sovjetskom Savezu.

...podvlačeći ključnu ulogu semantičkih transpozicija i odnosa značenjskog centra i frazeoloških komponenti. On je, prema ovim kriterijima, izdvojio četiri osnovne grupe frazema: frazeološke sraslice, frazeološka jedinstva, frazeološke sintagme i frazeološke izraze. (Tanović, 2000: 12)

Nakon objave njegovog rada *Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku* (1947) frazeologija započinje svoj samostalni put kao lingvistička disciplina. Vinogradovljeve ideje se tako šire i u drugim zemljama istočnog bloka prema zapadu Evrope, što je imalo velikog utjecaja na frazeološke studije u jezicima sa prostora bivše Jugoslavije.

Frazem

Osnovnim jedinicama frazeologije smatraju se frazemi, a uporedo se javljaju i termini frazeološka jedinica i frazeološki izraz. U nešto starijoj literaturi sa prostora bivše Jugoslavije javlja se i termin frazeologizam. Ovaj termin najčešće se koristio u ruskoj literaturi na koju su se ugledali mnogi jugoslavenski lingvisti te se iz tog razloga upravo ovaj termin našao kod nekolicine lingvista sa ovih prostora.

Antica Menac (1979) je jedan od lingvista koji su prihvatili termin frazeologizam: *Od mnogih naziva koji se upotrebljavaju (frazeologizmi, frazemi, stalni izrazi, frazeološke jedinice, frazeološki obrti, stalni leksički kompleksi i dr.) uzet ćemo frazeologizam. (Menac, 1979:V prema Tanović, 2000: 22)*

Ovaj termin još upotrebljavaju i Mršović-Radović, Mušović, Popović i Fink.

Pored spomenutih termina, također, se koriste i: idiom(a), idiomatski izraz, idiomatska fraza, ustaljeni izraz, ustaljena kolokacija, okamenjeni izraz, okamenjeni sklop, okamenjena fraza. (Tanović, 2000: 22). Tanović se u *Frazeologiji bosanskog jezika* opredjeljuje za termin frazema, koji je sve frekventniji u modernoj literaturi, te za njene

sinonime frazeološka jedinica i frazeološki izraz. Mi ćemo u ovom radu koristiti termine frazem, frazeološka jedinica i frazeološki izraz. Zbog prirode našeg istraživanja važno je napomenuti da u španskoj literaturi preovladava termin *unidad fraseológica* (frazeološka jedinica), a u francuskoj *unité phraséologique*, *phrasème*, *phraséologisme* (frazeološka jedinica, frazem, frazeologizam).

Definicije samog pojma frazem nerijetko se toliko međusobno razlikuju kao da nije riječ o istim jedinicama jezika. Karakteristike koje su za neke lingviste primarne i ključne, drugi smatraju sekundarnim. Pojam frazeološke jedinice je veoma širok i uprkos mnogim pokušajima da se on definira možemo sa sigurnošću reći da jedinstvena definicija ne postoji.

Josip Matešić (1982) je u svom djelu *Frazeloški rječnik hrvatskog ili srpskog jezika* definisao frazeološke jedinice na sljedeći način:

Frazemi su jedinice značenjskoga karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornom aktu, raspoložuci pri tome najmanje dvjema punoznačnim (autosemantičkim) riječima, od kojih barem jedna upućuje na semantičku pretvorbu, jedinice koje, zbog sposobnosti uklapanja u kontekst, poput svake druge riječi, mogu vršiti semantičku funkciju u rečenici. (Matešić, 1982: 412)

Isti autor je kasnije o frazemu dodao:

Činjenica da frazem nije rečenica, da on po svojoj strukturi nije samostalan tekst govori o njegovoj srodnosti sa riječju i o njegovu razlikovanju od tipova čvrstih veza riječi rečeničnoga karaktera, kao što su naprimjer, poslovice, krilatice, citati, nazivi institucija, a djelomice i takozvane situativne izreke i termini. (Matešić, 1998: VI prema Spahić, 2012: 139)

Edina Spahić (2012) ističe da pri poređenju Matešićeve definicije i drugog navoda iz 1998. godine možemo primjetiti jednu kontradikciju. On u definiciji navodi da se frazem sastoji iz dvije punoznačne (autosemantičke) riječi dok u nastavku nailazimo na kombinacije riječi gdje se opetuje u govornom činu te na činjenici da je definicija terminologije jedan od osnovnih problema ove discipline.

Veoma sažetu i preciznu definiciju nudi ruski lingvista Valerij Mokienko: *Frazeme su relativno ustaljeni ekspresivni skupovi riječi, koji u pravilu imaju globalno (transponirano) značenje i reproduciraju se u gotovom obliku.* (Mokienko, 1994: 3 prema Tanović, 2000: 35)

Iz ove definicije možemo zaključiti da Mokienko ističe ekspresivni karakter frazema uz relativnu stabilnost dok brojni lingvisti smatraju stabilnost primarnom karakteristikom. Vinogradov, također, izdvaja ekspresivne odlike navodeći kao osnovne karakteristike frazeoloških izraza: preneseno i slikovito značenje, ekspresivnost, nezamjenjivost bilo koje od frazeoloških komponenti njezinim sinonimom. (Vinogradov, 1977: 155 prema Tanović, 2000: 28)

Prema Menac, frazem predstavlja *“neslobodne skupove riječi, tj. one koje se ne ostvaruju u govornom procesu, nego se reproduciraju u gotovom obliku kakav se ustalio dugom upotrebom. Njihovi sastavni dijelovi pokazuju veći ili manji stupanj desemantizacije, tako da značenje cijelog frazeologizma nije adekvatno zbroju značenja njegovih dijelova.”* (Menac, 1979: V prema Tanović, 2000: 36)

Iz prethodno navedenog možemo vidjeti da ova lingvistica zanemaruje ekspresivnost frazema, štaviše ona ističe njihovu stabilnost i reproducibilnost kao karakteristike koje definišu ove jedinice. Stabilnost je odlika koju slavenski lingvisti naglašavaju pri analizi ovih izraza.

U ovom dijelu rada imenovali smo osnovnu jedinicu frazeologije. Međutim, osjetno veći izazov je njeno definisanje. Mogli smo primjetiti da je neslaganje u njenom shvatanju potaknuto različitim kriterijima. Stoga ćemo se u narednom dijelu rada usredotočiti na osobine frazeoloških jedinica.

Karakteristike frazema

Možemo konstatovati da se frazemima pridaje veliki broj osobina, a Tanović kao najrelevantnije navodi: reproduciranje u gotovom i relativno ustaljenom obliku, značenjsku transponiranost, ekspresivnost i slikovitost. Uz to napominje da su ove odlike znatno važnije od indeksa frekvencije jednog frazema, budući da značajan broj lingvista

smatra da leksički spojevi i sintagme stižu status frazeoloških jedinica tek kada uđu u opću jezičku upotrebu te samim time dovode u pitanje frazeologičnost ovih izraza. (Tanović, 2000 : 29)

Reproduciranje u gotovom obliku ili ustaljenost frazeološke jedinice podrazumijeva nezamjenjivost bilo koje komponente frazeološke jedinice nekom drugom. Njena ustaljenost ili kompaktnost se učvršćuju čestom upotrebom u govoru i jeziku dok ekspresivnost i slikovitost takvom upotrebom gube vrijednost. (Ibid.) Tradicionalno viđenje frazeoloških jedinica podvlači i insistira na kompaktnosti i stabilnosti komponenti, međutim, novija saznanja dokazuju da su ove osobine u određenoj mjeri relativne te da o tome svjedoči postojanje varijantnih oblika frazema.

Postoji mnoštvo varijantnih oblika koji su motivisani osnovnim značenjem jednog, zajedničkog semantičkog centra: bacati (kome) prah u oči, bacati (kome) prašinu u oči, bacati (kome) pepeo u oči. Semantičke transpozicije jedinica u sastavu frazema u korelaciji su sa njihovim asocijativnim (logičkim i emotivni) potencijalom. (Tanović, 2002 : 35)

Transpozicija predstavlja proces u kojem pojedinačne komponente, koje su prije ovog procesa imale individualno značenje koje je sada u frazemu potpuno ili djelomično zanemareno, dobijaju novo, transponirano značenje², a zatim se uklapaju u rečenicu kao prosti član. Neke komponente svoje prvobitno značenje gube u cjelosti, uklapajući ga u novu strukturu, dok kod drugih dolazi do djelomične dezaktuelizacije značenja.

Naime, i Vinogradov tvrdi da je mobilnost svojstvena frazeološkim jedinicama bez obzira na ustaljenost njihovog sastava. Tanović smatra da je struktura frazema relativno stabilna i kompaktna što daje prostora za nastanak varijanti frazema, on dodaje da to doprinosi dinamici cjelokupnog frazeološkog sistema. Protivrječna mišljenja vezano za karakteristike frazema stvaraju zabune među lingvistima koji su ostali dosljedni u definisanju ustaljenosti ili, kako neki od njih podvlače, okamenjenosti ovih jedinica.

Kao što smo već naveli, Mokienko je, potkrepljujući svoje mišljenje postojanjem brojnih varijanti frazema, istakao da je frazeološki kao i svaki drugi sistem podložan

---

² Transponirano značenje ili promijenjeno, preoblikovano značenje. Najčešće je rezultat primjene metonimije, metafore, poređenja.

manjim ili većim promjenama, te da se ne može govoriti o apsolutnoj stabilnosti frazeoloških jedinica. Osim toga u njegovoj definiciji frazema naglašava se njihova ekspresivnost.

Ekspresivnost i slikovitost frazema su produkt ljudskog faktora u jeziku, tačnije, ove osobine odražavaju gledišta i odraz su jednog naroda ili zajednice te kroz takve frazeme spoznajemo jednu novu kulturu.

Osnovni izvori za nastanak frazema prirodna i društvena sredina i nasljeđe. U frazeološkom fondu svakog jezika dominira narodna frazeologija. Ona je nastala u usmenom narodnom kazivanju kao rezultat čovjekova nastojanja da riječ učini ljepšom i slikovitijom... Utemeljene na folklornim, običajnim i religijskim motivima frazeme vjerno odražavaju historijsku, sociokulturnu i duhovnu samobitnost naroda u kojem su nastale. (Tanović, 2000: 14)

Ovakvi stilski obojeni frazemi proizilaze iz želje da izrazimo nešto više od jednostavnog iskaza ili kada želimo dodati određenu nijansu onome što izražavamo. Stilsko boja ne zavisi od komponenti frazema i od njihovog stilskog potencijala, nego od transpozicije koju te komponente prolaze i, u konačnici, od njihovog finalnog povezivanja u jednu semantičko-stilsku cjelinu sa novim značenjem. Značaj ekspresivnosti i slikovitosti frazema leži u činjenici da nude dodatnu informaciju o namjeri govornika, stoga on na taj način izbjegava neutralni jezik.

Proces frazeologizacije većine frazema se temelji na njihovom ekspresivnom potencijalu, međutim, taj potencijal ne podrazumijeva široku i frekventnu upotrebu.

Frazeologija u “užem” i “širem” smislu

Među lingvistima postoje dva stanovišta pri određivanju granice frazema, pa prema tome možemo razlikovati pristalice frazeologije u “užem” i u “širem” smislu. Prije nego krenemo sa analizom, najprije ćemo navesti pobornike i jedne i druge strane te njihova stajališta.

Kada govorimo o frazeologiji u “užem” smislu, njeni pobornici su sljedeći lingvisti iz regije: Matešić, Kasumović, Mršević-Radović, te mnogi ruski lingvisti, između ostalih Mokineko, Molotkov i Žukov. Ova grupa lingvista u frazeološki fond uključuje izraze koji zadovoljavaju naredne kriterije: spoj više leksema, od kojih su najmanje dvije autosemantičke, ustaljenost strukture i leksičkog sastava, potpuna ili djelomična transpozicija značenja leksema kao komponenata, ekspresivnost i slikovitost. (Tanović, 2000: 69)

Sa druge strane, oprečno mišljenje dijele pristalice tzv. „frazeologije u širem smislu“, poput Raguža, Fekete ali i mnogo ruskih lingvista među kojima je i Vinogradov. Pod njihovim “širim” shvatanjem frazeologije smatramo to što u frazeološki fond ubrajaju poslovice, izreke i krilatice. Razlike u poimanju ovih triju vrsta izraza proizilaze iz različitog poimanja njihovih karakteristika i heterogenog shvatanja samog procesa frazeologizacije. Također, u literaturi nema jedinstvenih i opšteprihvaćenih kriterija na osnovu kojih bi mogli precizno i pouzdano odrediti obim frazeološkog fonda nekog jezika.

Tanović u frazeologiju ubraja leksičke spojeve i sintagme koji sadrže najmanje dvije autosemantičke riječi, od kojih je bar jedna semantički transponirana. Zatim naglašava da poslovice, izreke i krilatice ne ubraja u frazeološke jedinice jer one predstavljaju zatvorene, rečeničke strukture koje prema osnovnim sintaksičkim kriterijima ostaju izvan granica frazeologije. (Tanović, 2000: 73)

Ovakvim mišljenjem Tanović se opredjeljuje za, kako on tvrdi, srednju poziciju između “uže” i “šire” frazeologije. Premda je evidentno da je spomenuti lingvista bliži “užoj” frazeologiji budući da šire jezičke jedinice, poput gore navedenih, smatra zatvorenim rečeničkim strukturama koje ne bi trebale biti dio frazeologije. (Spahić, 2012: 143)

Frazeološke studije u bosanskom jeziku

Frazeologija bosanskog jezika je veoma bogata i raznolika, ali njeno izučavanje u našem jeziku bilo je zapostavljeno u odnosu na druge discipline. O ovome svjedoči i mali

broj naučnih radova u kojima su analizirane samo pojedine odlike raznolikog i slikovitog frazeološkog fonda bosanskog jezika. Što se tiče teorijskog aspekta, mnoga pitanja su ostala nedovoljno izučena, pa čak i ona najbitnija, od samog definisanja frazeološke jedinice do određivanja njenog obima i granica. Nažalost, ni na planu leksikografske obrade frazeološkog fonda bosanskog jezika nema značajnijeg rada ni napretka na popisu frazeoloških jedinica. Još uvijek ne postoji frazeološki rječnik bosanskog jezika pa smo i dalje primorani da konsultujemo Matešićev rječnik objavljen 1982. godine. Radi se o prvom frazeološkom rječniku srpskohrvatskog jezika.

Stoga možemo zaključiti da je *Frazeologija bosanskog jezika*, monografija lingviste Ilijasa Tanovića, od velikog značaja za naš jezik. To je prvi lingvistički opis frazeologije bosanskog jezika i njegov autor vjeruje da je na taj način potaknuo dalja i sve opsežnija istraživanja ove jezičke discipline. Prethodno je jedino u *Rječniku bosanskog jezika* Alije Isakovića registrovano tek nekoliko frazeoloških jedinica s ciljem ilustracije značenja pojedinih riječi kao komponenti nekog frazema (pri semantizaciji lekseme *duša* naveden frazem *s dušom se (je) rastavila* te semantizacija glagola *zaturiti* u okviru frazema *zaturiti kavgu*). (Isaković, 1995:65 i 364)

Razvoj frazeologije našeg jezika i njeno trenutno stanje treba posmatrati kroz prizmu razvoja na prostoru cijele bivše Jugoslavije, ili preciznije, na geografskom prostoru jezika koji je imenovan srpskohrvatskim ili hrvatskosrpskim. Status frazema u rječnicima, kako opštim tako i frazeološkim, određivan je na temelju neujednačenih principa i kriterija. U slučaju frazema koji su u te rječnike bili uvršteni semantizacija je bila nepotpuna, a često i neprecizna. Poređenje strukture, sastava i obima frazeološke jedinice u različitim rječnicima pokazuje postojanje krupnih razlika u shvatanju samog pojma i njegovog sastava. (Tanović, 2000: 13)

Sa stajališta bosanskih frazeologa, takvi rječnici imaju slabu tačku jer su prilikom odabira korpusa zanemareni i izostavljeni bosanski autori čija su djela bogat izvor frazeoloških izraza. Što nam daje za rezultat očigledno i sistematsko izostavljanje frazema bosanskog jezika. Također, većina frazema pronađenih u pomenutom rječniku je zajednička bosanskom, hrvatskom i srpskom te znatan broj njih vuče korijen iz bosanskog jezika. (Spahić, 2012: 147)

Jezik kojim se danas govori u Bosni i Hercegovini, bosanski jezik, sa takvim nazivom prepoznat je tek nakon agresije na BiH koja je trajala od 1992. do 1995. godine. Nakon raspada Jugoslavije, od srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog jezika nastala su četiri jezika: bosanski, hrvatski, srpski i crnogorski. Bosanski jezik nije dobio mjesto u nominaciji jezika zajedničkog za sve narode bivše Jugoslavije, a njegovo izostavljanje nije imalo opravdanja, ni historijskog ni lingvističkog.

Činjenica je da jezici sljedbenici srpskohrvatskog imaju značajno zajedničko nasljeđe, ali svaki od njih posjeduje blago karakteristično za svoj jezički i kulturni prostor.

Utemeljene na folklornim, običajnim i religijskim motivima frazeme vjerno odražavaju historijsku, sociokulturnu i duhovnu samobitnost naroda u kojem su nastale. (Tanović, 2000: 14)

Frazeologija bosanskog jezika jeste bogata i raznolika, ali se ne može proučavati sasvim odvojeno od ostalih jezika sa prostora bivše Jugoslavije. Radi se o kulturama koje su oduvijek bile u kontaktu i imaju dosta sličan pogled na svijet, zbog čega je veliki broj frazeoloških jedinica zajednički svim jezicima.

Ipak, možemo govoriti o određenom broju frazema karakterističnih za bosanski jezik. Radi se o jedinicama koje su se razvijale i modifikovale u narodu, narodnim tradicijama i kulturnoj baštini. Frazeološke jedinice bosanskog jezika motivisane su identitetom i duhom bosanskog naroda. (Spahić, 2012: 148) Stvaranju pisane književnosti prethodilo je usmeno narodno stvaralaštvo za koje vezujemo nastanak frazema. Pisana književnost je, potom, preuzimala narodne frazeološke izraze, prenosila ih u jezik likova književnih djela koji ih je dalje modifikovao. Iz narodnog kazivanja frazemi su ulazili u pisanu književnost te su tako na kraju pronašli mjesto i u ostalim funkcionalnim stilovima.

Veoma je primjetan i trag drugih kultura koje su ostavile svoj pečat na ovom prostoru, kako u historiji, tradiciji, tako i u jeziku. Riječ je o istočnjačkom utjecaju Osmanskog carstva, rimokatoličkom i pravoslavnom. Već stoljećima ove kulture žive zajedno, nadopunjavaju se i prepliću na istom prostoru. A kao što smo već napomenuli, takvi fenomeni ostavili su traga i u bosanskom jeziku. Zahvaljujući neprestanom miješanju kultura, koje su uvijek imale jako blizak kontakt, danas imamo ekspresivan i slikovit jezik, bogat frazeološkim jedinicama da je ponekad nemoguće odrediti da li je

korijen jedna ili druga kultura. U savremenom bosanskom jeziku izdvajamo frazeme preuzete iz latinskog, francuskog, ruskog, turskog, engleskog ili njemačkog jezika.

Raznolikost i jedinstvenost frazeoloških izraza, njihove strukture i upotrebe uveliko otežava klasifikaciju ovih jedinica. Tanović nije ponudio svoj prijedlog klasifikacije na strukturalnom planu, već je naveo preduvjete za njihovo stvaranje, stoga, razlikujemo:

- pridjevske imenične frazeme: crna ovca, zli jezici, sitna duša..
- frazeme nastale redukcijom i značenjskom kondenzacijom izreka, poslovice, krilatica i citata: koga zmija ujede, kocka je bačena..
- frazeme razvijene iz termina, tj.terminoloških sintagmi iz različitih naučnih i tehničkih oblasti i profesija: držati kurs, sići sa scene, prva violina.
- manji broj frazema nastalih od žargonizama : gutati knedle, (raditi) na vrat na nos, povući mačka za rep.
- frazeme nastale uslijed semantičke transpozicije : ispraviti krivu Drinu, otići u Jagomir (završiti u Jagomiru), od Kulina-bana
- frazeme čiji je nastanak motiviran konkretnom realijom ili događajem: otkriti Ameriku, kasno Janko na Kosovo stiže
- frazeme internacionalizme gdje se kao komponente javljaju vlastite imenice: Amorova strijela, Sizifov posao, Tantalove muke
- frazeme motivirane situacijama iz svakodnevnog života gdje se semantičke transpozicije dešavaju na osnovi sličnosti semantičkih konotacija: držati se ko pijan plotu, imati (koga) na duši
- frazeme čije je značenje nastalo prenošenjem denotativnog značenja na konotativno: mlatiti praznu slamu, govoriti sebi u njedra
- frazeme nastale putem metonimije: neće vidjeti behara, trag mu se zameo
- frazeme čije komponente označavaju dijelove tijela: srce (kome) puca, dići glavu, jezik pregrizo
- frazeme nastale perifrastičnom zamjenom jednog sadržaja drugim i sinegdohe: izmamiti osmijeh, izmamiti poljubac
- poredbene frazeme: ljut kao ris, jak kao zemlja
- frazeme koji sadrže zoonime u sastavu: prljav ko svinja, ko bijesan pas

- frazeme sa neočekivanim poredbenim odnosom: mlad kao rosa u podne, nježan ko slon
- perifrastične frazeme: razvezati jezik, okaljati obraz, stisnuti petlju. (Tanović, 2000: 59-64)

Što se tiče sintaksičke klasifikacije frazeoloških jedinica, Tanović ih razvrstava prema funkciji koju obavljaju. On je u svojem radu identifikovao: imenske, glagolske, adjektivne, adverbijalne i interjekcijske frazeme. Poslovice, citati, gotovi izrazi i slične zatvorene strukture nisu dio njegove sintaksičke i strukturalne klasifikacije, budući da se smatra pristalicom frazeologije u “užem” smislu.

Upravo zbog Tanovićevog utjecaja na razvoj i istraživanja frazeologije na prostorima Bosne i Hercegovine dolazimo do zaključka da je njegova monografija temelj modernih frazeoloških studija. Njegovo djelo se uveliko bazira na istraživanje frazeologije bosanskog jezika, identifikaciju i opis frazeoloških jedinica u pažljivo odabranom korpusu. Iako Tanović nije ponudio sve odgovore, on je itekako zaslužan za otvaranje vrata novim istraživanjima o frazeologiji i njoj bliskim disciplinama.

Frazeološke studije u francuskom jeziku

Razvoj frazeologije kao samostalne lingvističke discipline velikim dijelom su obilježila i usmjerila frazeološka istraživanja u francuskom jeziku. Od početka XX stoljeća u ovom jeziku su se nazirale nove ideje i promišljanja pojedinih francuskih lingvista o specifičnim jezičkim strukturama. Upravo ova istraživanja će se kasnije razviti u posebnu lingvističku disciplinu koju nazivamo frazeologija. Frazeološka istraživanja u francuskom jeziku su u znatnoj mjeri oblikovala i potaknula slična istraživanja i u drugim jezicima. Jedan od prvih lingvista koji su obradili neke aspekte frazeologije bio je Ferdinand de Saussure (1916). U njegovom djelu *Cours de linguistique générale*, iako marginalno, ovaj lingvista identifikuje gotove strukture koje pripadaju jeziku i koje su formirane upotrebom te se stoga ne mogu mijenjati. Međutim, možemo razlikovati

njihove pojedinačne komponente koje se odlikuju vlastitom semantičkom vrijednošću. Saussure (1916: 172) spomenute strukture naziva gotovim izrazima (*locutions toutes faites*). Zatim, navodi i druge izraze u kojima se, uz njihov uobičajeni karakter, ističu posebnosti njihovog značenja ili sintakse (*npr. prendre la mouche, forcer la main à quelqu'un, avoir mal à*). Saussure dodatno objašnjava da ovakvi izrazi nisu improvizovani, dapače, prenose se tradicijom. (Ibid.) Autor na ovaj način analizira frazeološke jedinice, ali i naglašava da tadašnja tradicionalna podjela riječi nije dostatna da obuhvati ovakve fenomene. U jednom dijelu pomenutog djela Saussure (1916: 242) objašnjava proces nastanka nekih riječi, poput *aujourd'hui*, aglutinacijom. Radi se o procesu koji se sastoji od dvije ili više različite riječi koje se spajaju u novu jedinicu koju je teško analizirati (*au jour d'hui*). Autor dodaje (1916: 243) da se radi o sporom procesu koji kulminira tako što se te strukture ponavljaju i na kraju transformišu u novu cjelinu. Konceptom aglutinacije, koji smo upravo opisali, služe se mnogi autori pri opisivanju stabilnosti frazeoloških jedinica.

Na nastanak i afirmisanje frazeologije kao posebne lingvističke discipline izniman utjecaj imao je švicarski lingvista Charles Bally (1905). Ovaj autor prvi je upotrijebio termin frazeologija kako bi opisao ovaj tip jezičkog fenomena. Njegova najznačajnija djela su *Précis de stylistique* (1905) i *Traité de stylistique française* (1909) u kojima je obradio mnogobrojna bitna pitanja. Bally se opredijelio za upotrebu termina frazeološka jedinica (*unité phraséologique*) te ove skupine riječi opisuje na sljedeći način: “riječi koje je (frazeološku jedinicu) sačinjavaju izgube svako značenje i samo ga ima sama cjelina; nadalje, to značenje mora biti novo i ne biti samo ekvivalent značenjima elemenata”³. (Bally, 1909: 74)⁴

U svrhu prepoznavanja frazeoloških jedinica Bally (1909: 75) se služi tzv. „unutrašnjim i vanjskim naznakama“ (*indices extérieurs et intérieurs*). Smatra da su vanjske naznake nepouzidane dok samo unutrašnje imaju stvarni značaj. Bally pod

---

³ On dit qu'un groupe forme une unité lorsque les mots qui le composent perdent toute signification et que l'ensemble seul en a une; il faut en outre que cette signification soit nouvelle et n'équivale pas simplement à la somme des significations des éléments... (Bally, 1909: 74)

⁴ Svi prevodi citata za francuskog i španskog jezika na bosanski jezik su naši prevodi.

unutrašnjim naznakama podrazumijeva: jednakost izraza sa običnom riječju, gubitak pojedinačnog značenja sastavnih elemenata, prisustvo arhaizama u nekom izrazu. Sa druge strane, vanjskim, nepouzdanim naznakama smatra kada se jedan izraz sastoji od više riječi, kada te riječi imaju nepromjenjiv raspored i ne može se umetnuti nova riječ i kada se nijedna od riječi u ustaljenom izrazu ne može zamijeniti nekom drugom. Navedene naznake ne omogućavaju prepoznavanje svih frazeoloških jedinica, ali se odnose na veliku većinu njih.

Bally razlikuje (1909: 67) tri tipa kombinacija riječi:

- frazeološke sintagme (*groupements passagers*)
- frazeološka jedinstva (*groupes phraséologiques*)
- frazeološke serije (*series phraséologiques*). (prevod Tanović, 2000: 11)

Posljednje dvije kombinacije objedinjuje o onome što naziva *locutions phraséologiques*, premda ih jasno razlikuje prema određenim aspektima njihovog značenja, stepenu sjedinjavanja ili stabilnosti elemenata koje ih sačinjavaju. (Bally, 1909: 68)

Ovakvom klasifikacijom Bally ističe da u frazeološkim jedinicama elementi koji ih sačinjavaju gube svoje osnovno značenje da bi, zatim, nastalo novo značenje u cjelini. Ipak, u slučaju ustaljenog grupisanja ne dolazi do potpunog gubitka osnovnog značenja elemenata. Elementi zadržavaju svoju samostalnost, a u isto vrijeme otkrivaju i očiglednu srodnost koja ih spaja. Na taj način cjelina ima fiksne strukture, a nativni govornik pri upotrebi osjeća taj izraz kao ponavljanje (*déjà vu*) u jeziku. (Bally, 1909: 70)

Doprinos Charlesa Ballyja je od iznimnog značaja za frazeologiju uzimajući u obzir da je on prvi upotrijebio taj termin da bi opisao ovu disciplinu, a potom i ponudio različita zapažanja o ovim jezičkim strukturama. Svojim radom je predočio kompleksnost semantičke strukture frazeoloških jedinica i njihove stilističke karakteristike te je iz ovog razloga polazna tačka i neizostavan dio svih frazeoloških studija.

Kada je riječ o frazeologiji francuskog jezika potrebno je spomenuti Alberta Secheyea (1921), čija istraživanja su na tragu Ballyjevog doprinosa. Secheyea u svom radu povezuje lokucije i složenice, ukazujući na njihove sličnosti i razlike. Potvrđuje da

su obje leksikografske jedinice te da svoj nastanak duguju fenomenu sinteze ili aglutinacije, proces o kojem je već pisao Saussure (1916). Prema Sechehayeu lokucije su analitičke oznake u govoru (*poput quart d'heure, le printemps de la vie*) koje, kada se razumiju širom svijeta, postaju jednake jednostavnom znaku ili sintezi (*toujours, dimanche, ennui*). Proces o kojem Sechehaye govori je proces razvoja daleko od morfološke i semantičke paradigme, budući da predstavlja nepravilnosti u obliku ili u značenju. Naprotiv, složenice nisu rezultat takvog procesa i nastaju unutar gramatičke paradigme. Autor dodaje i to da u lokucijama elementi gube svoj identitet i osnovno značenje, dok se u složenicama još uvijek mogu prepoznati. Na ovaj način Sechehaye ukazuje na sličnosti i razlike između ovih jedinica ističući koherentnost elemenata unutar lokucija te njihov anomalni način nastanka. (Saracho Arnáiz, 2015: 35)

Lingvisti poput de Sasseura, Ballyja i Sechehayea, obilježili su prvu polovinu XX stoljeća te je na osnovu njihovih istraživanja započelo formiranje frazeologije kao zasebne discipline unutar lingvistike. U drugoj polovini XX stoljeća pa do danas postoji mnoštvo frazeoloških studija u francuskom jeziku čiji su autori drugog porijekla, kao što je to slučaj J.F. Hausmanna, čiji je rad fokusiran na stvaranje rječnika francuskih kolokacija. Zatim je neophodno spomenuti i Igora Mel'čuka, profesora i istraživača na Univerzitetu u Montrealu, koji od 1981. godine objavljuje svoja istraživanja u domenu lingvistike. Također je znatan doprinos Isabelle González Rey koja je objavila mnoge radove o francuskoj frazeologiji i frazeodidaktici.

Kada je riječ o francuskim ili frankofonim lingvistima, bitno je navesti Alaina Polguèrea. Ovaj lingvista je zapravo Mel'čukov učenik i zajedno su radili na mnogim leksikološkim i semantičkim studijama pri organizacijama Univerziteta u Montrealu. Uz Polguèrea vrijedi spomenuti i Algirdasa Juliena Greimasa i Jacquesa Pineauxa koji u svojim djelima rade na opisu frazeoloških jedinica.

Mnogi od savremenih lingvista se angažuju u organizaciji konferencija koje se tiču francuske frazeologije. Na takav način nastoje kompletirati postojeće rječnike, dati nove odgovore ili upotpuniti dosadašnje i sve to sa krajnjim ciljem konsolidacije frazeologije.

Frazeološke studije u španskom jeziku

U odnosu na slavenske i germanske jezike, frazeologija španskog jezika se znatno sporije razvijala, ali unazad nekoliko decenija radi se o iznimno razvijenoj lingvističkoj disciplini u okviru hispanskih studija o jeziku. Iako je španski jezik drugi svjetski jezik po broju nativnih govornika, govori ga više od 500 miliona ljudi, zainteresiranost za izučavanjem frazeologije je sve do XX stoljeća bila skoro pa nepostojeća.

Sredinom XX stoljeća, frazeologija španskog jezika se stabilizovala i osnažila i za veoma kratko vrijeme našla se u okviru evropskih frazeoloških studija. Počeci frazeoloških studija u španskom jeziku vežu se za Jose Mariju Sbarbija. Sa svojim djelom *Monografía sobre los refranes, adagios y proverbios castellanos y las obras o fragmentos que expresamente tratan de ellos en nuestra lengua* iz 1891. godine, postaje pokretač izučavanja ove teme. Sbarbi je prvi lingvista koji je razlikovao „lokucije“ od „paremija“, isto stanovište je i danas aktuelno i služi kao početna tačka istraživanja mnogim frazeolozima. (Spahić, 2012: 106)

Što se tiče frazeoloških pitanja u španskom jeziku, njihovom značajnijem proučavanju uveliko je doprinio Julio Casares. Iako nikad nije koristio tu terminologiju, Casares je dao važan doprinos identifikujući i klasifikujući različite frazeološke strukture. Njegovo djelo *Introducción a la lexicografía moderna (1950)* postavlja temelje savremene leksikografije i ujedno predstavlja prvo djelo na španskom jeziku koje obrađuje frazeologiju kao samostalnu lingvističku disciplinu. Casares je na ovaj način postao referentna tačka za nadolazeće frazeologe, a o njegovom značaju mnogo govori i činjenica da je ovo djelo već 1958. godine bilo prevedeno na ruski jezik. Spahić (2012: 107) navodi da je primarni cilj Casaresa bio da uvede red u disciplinu u kojoj je vladao nered u pogledu klasifikacije i terminologije. Dakle, Casares razlikuje lokucije (*locuciones*) od višeleksemskih formula (*fórmulas pluriverbales*) poput poslovice, izreka i poslovičnih fraza. Kada se radi o lokucijama, on ističe konceptualne ili značenjske i konektivne lokucije. Iz prethodno navedenog možemo zaključiti da je Casares pristalica frazeologije u „širem“ smislu. Međutim, ovaj autor pravi jasnu razliku između poslovice i poslovičnih fraza te navodi da su lokucije i poslovične fraze jedinice koje izučava

frazeologija, dok su poslovice jedinice koje se izučavaju u okviru paremiologije. (Spahić, 2012: 110) Casares je svojim inovativnim radom napravio važan iskorak za frazeološke studije u španskom jeziku, čiji se dalji razvoj ogleda u radu Alberta Zuluage.

Zuluaga 1980. godine objavljuje svoje djelo *Introducción al estudio de las expresiones fijas*, koje se smatra prvim monografskim radom posvećenim španskoj frazeologiji (Spahić, 2012:111). Spomenuto djelo predstavlja svojevrsni nastavak Casaresovih frazeoloških studija te u isto vrijeme označava početak modernog izučavanja frazeologije.

Zuluaga se opredijelio za pojam ustaljenih jedinica (*unidades fijas*) i definiše ih kao: “konstrukcije koje prethode činu govora koji ih ne stvara nego ponavlja; drugim riječima: ustaljeni izrazi su proizvod procesa ponavljanja u dijahroniji jezika⁵.” (Zuluaga, 1980: 16 prema Spahić, 2012: 111)

Kada govorimo o klasifikaciji ovih jedinica, autor predlaže duplu klasifikaciju: prema karakteristikama unutrašnje strukture te prema funkciji u jeziku, odnosno, njihovoj semantičko-funkcionalnoj ulozi u diskursu. Ovakva klasifikacija, kao i Casaresova, nalazi uporište u shvatanju frazeologije u “širem” smislu. Zuluaga, čak, uključuje i poslovice što nam ukazuje na to da smatra da ih se treba izučavati u okviru frazeologije. Posmatrajući i izučavajući ovog autora, možemo reći kako njegov rad i djelo služe kao spona između epohe Casaresa i savremenog doba.

Govoreći o frazeologiji španskog jezika u savremenom dobu neizostavno je ime Glorije Corpas Pastor. Ova autorica 1996. godine objavljuje svoje djelo *Manual de fraseología española* koje na taj način postaje jedna od polaznih tačaka i čvrst temelj za sva istraživanja u ovoj lingvističkoj disciplini. Corpas Pastor se odlučila za upotrebu termina frazeološke jedinice (*unidad fraseológica*) te ovu jedinicu jezika definiše kao:

...leksička jedinica koju čini više od dvije grafičke riječi u njenoj donjoj granici, a čija se gornja granica nalazi na nivou složene rečenice. Spomenute jedinice karakteriše visoka učestalost upotrebe i usporedba njihovih sastavnih elemenata; njihova institucionalizacija koja se očituje u

---

⁵ “...construcciones anteriores al acto de habla que no las crea sino que las repite; en otras palabras: las expresiones fijas son producto de proceso de repetición en la diacronía de la lengua. “ (Zuluaga, 1980:16)

*pojmovima stabilnosti i semantičke posebnosti; njihova idiomatičnost i moguće varijacije; kao i stepen u kojem se javljaju svi ovi aspekti*⁶. (Corpas Pastor, 1996: 20)

Osnovnim polazištem u istraživanju ove autorice izdvaja se činjenica da ona frazeologiju posmara kao disciplinu u širem smisla. Upravo zbog ovoga, ona smatra da frazeološke jedinice obuhvataju različite strukture, a to su:

- nepotpune strukture (kolokacije i lokucije) i
- potpune strukture (poslovice, citati i ustaljene formule).

Autorica ističe svoje nezadovoljstvo dotadašnjim klasifikacijama te navodi kako su neke od njih “nepotpune i šematske” te kako: „*nijedna od do sada viđenih klasifikacija ne koristi jasne kriterije koji bi omogućili uspostavljanje potkrijepljene taksonomije frazeoloških jedinica našeg jezika*”⁷. (Corpas Pastor, 1996: 50)

Klasifikacija koju Corpas Pastor nudi, i dalje je aktuelna i ima veliki utjecaj u savremenoj frazeologiji španskog jezika. Naime, autorica predstavlja podjelu frazeoloških jedinica na tri sfere:

- Prva sfera obuhvata frazeološke jedinice kojima je stalan samo oblik i koje nazivamo kolokacije.
- Druga sfera objedinjuje jedinice sistema, takozvane lokucije.
- U trećoj sferi, Corpas Pastor nalazi mjesto za sve ostale frazeološke jedinice kojima daje naziv frazeološki iskazi (*enunciados fraseológicos*).

Ove jedinice karakteriše činjenica što su ustaljene u govoru i to što konstituišu govorne akte koji se realizuju potpunim iskazima, zavisnim ili ne od konkretne situacije. (Corpas Pastor, 1996: 51)

Klasifikacija koju nam je ponudila Corpas Pastor još uvijek ima veliki utjecaj na savremenu frazeologiju španskog jezika, u čemu se ogleda značaj ove autorice. Kao

---

⁶ “unidad léxica formada por más de dos palabras graficas en su limite inferior, cuyo limite superior se sitúa en el nivel de la oración compuesta. Dichas unidades se caracterizan por su alta frecuencia de uso y de comparación de sus elementos integrantes; por su institucionalización entendida en términos de fijación y especialización semántica; por su idiomatidad y variación potenciales; así como por el grado en el cual se dan todos estos aspectos en los distintos tipos.” (Corpas Pastor, 1996:20)

⁷ “No obstante, ninguna de las clasificaciones vistas hasta ahora utiliza criterios claros que permitan establecer una taxonomía razonada de las unidades fraseológicas de nuestra lengua.” (Corpas Pastor, 1996: 50)

rezultat ističu se njeni napori da jasno definiše taksonomiju i klasifikaciju ove lingvističke discipline. *Corpas Pastor* se najprije osvrnula na različite klasifikacije i teoretska dostignuća autora poput Casaresa, Coseriu, Zuluage i drugih, zatim je taj pregled završila vlastitim prijedlogom klasifikacije frazeoloških jedinica u španskom jeziku. Ona se nije sasvim povinivala do sada ustaljenim pojmovima i podjelama njenih prethodnika, nego je ponudila, kako navodi, alternativni i sveobuhvatni pristup (*Corpas Pastor*, 1996: 33) nomenklaturi i klasifikaciji.

Sve veći broj istraživačkih i naučnih radova u Španiji tokom prethodnih decenija upućuje na to da je frazeologija španskog jezika trenutno u ekstenzivnom razvoju. Španski jezik, budući da je iznimno bogat frazeološkim izrazima, može poslužiti kao plodno tlo za istraživanja kontrastivne frazeologije, a upravo na ovaj način njeguje se i špansko kulturno naslijeđe.

Analiza frazeoloških jedinica u političkom diskursu

U nastavku rada bavit ćemo se analizom frazeoloških jedinica u političkom diskursu bosanskog, francuskog i španskog jezika. Korpus se sastoji od novinskih članaka na bosanskom, francuskom i španskom jeziku kojima smo pristupili u elektronskoj formi. Radi se o novinskim člancima uglednih medija na sva tri jezika, poput istaknutih *Le Monde*, *20 Minutes*, *El Mundo*, *El Pais*, *Avaz* ili *Slobodna Bosna*. Za potrebe analize korpusnog materijala koristili smo sljedeće rječnike: *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* (1982) Josipa Matešića, te online rječnike *Larousse* i *Diccionario de la lengua española* Kraljevske španske akademije. Već smo konstatovali da politički diskurs ne koriste samo ljudi koji se profesionalno bave politikom nego svaki pojedinac koji se izražava sa nekom političkom namjerom, pa je takav slučaj i u ovom istraživanju gdje smo pronašli frazeološke jedinice u političkom diskursu političara, analitičara i novinara.

Istraživanje ćemo provesti na uzorku od dvadeset frazema na sva tri pomenuta jezika. Frazeme ćemo navesti, potom dodatno analizirati i pojasniti. Na važnu stavku ovog

istraživanja naišli smo odmah na početku pri traženju frazema u novinskim člancima. Sam proces istraživanja bio je dugotrajan.

Pretražujući politički diskurs u novinskim člancima na sva tri jezika, najprije smo uočili frekventnost korištenja frazema. Ustanovili smo da se u francuskom jeziku frazemi najmanje koriste. Iščitavajući članke na francuskom jeziku, nerijetko smo pronalazili jedan ili nijedan frazem po članku.

Kada je riječ o španskom i bosanskom jeziku, primjere smo lakše pronalazili, s obzirom na to da članci koje smo pročitali obiluju frazemima. Na frazeme smo nailazili u svakom pročitanoj članku, a nerijetko ih je bilo i više u jednom. Dakle, kao jedan od prvih zaključaka ovog istraživanja možemo navesti da je upotreba frazema u političkom diskursu daleko frekventnija u španskom i bosanskom negoli u francuskom jeziku.

Važan dio ovog istraživanja bit će posmatranje ekvivalencije frazeoloških jedinica u ovim jezicima, budući da smo pronašli neke primjere koji se ponavljaju. Ekvivalencija može biti potpuna, parcijalna ili nulta, a zavisi od mnogih faktora⁸. Potpuna ekvivalencija najčešća je u slučaju jezika koji imaju slično kulturno naslijeđe, svjetonazore i porijeklo. U konkretnom slučaju našeg istraživanja, bosanska, španska i francuska kultura imaju malo dodirnih tačaka i ne možemo ih smatrati sličnim:

*Las culturas bosnia y española de común tienen sólo la pertenencia a algo que se podría denominar la cultura europea, pero no podemos hablar de culturas que se basan en costumbres parecidas, en manera de vivir y pensar parecidas...*⁹ (Spahić, 2012: 219)

Iz prethodno navedenog možemo zaključiti će da biti zanimljivo posmatrati frazeološke jedinice i iz ovog aspekta budući da je upotreba političkog diskursa na svakom jeziku sa sličnim ako ne i istim ciljem.

---

⁸ Potpuna ekvivalencija je istovjetnost doslovnog značenja i njegove figurativne varijante. Ista je metaforička osnova, ekvivalencija morfosintaksičke strukture, ekvivalencija u distribuciji i učestalosti upotrebe. Kod parcijalne ekvivalencije leksičke komponente nisu identične, ali je jednaka slika i ekspresivna vrijednost. O nultoj ekvivalenciji se radi kada je teško pronaći potpunu pa čak i parcijalnu ekvivalenciju. (Spahić, 2012: 218)

⁹ „Bosanska i španska kultura imaju zajedničko samo pripadanje nečemu što bi se moglo nazvati evropskom kulturom, ali ne možemo govoriti o kulturama koje su zasnovane na sličnim običajima, na sličnim načinima življenja i razmišljanja...” (Spahić, 2012: 219)

Analiza primjera frazeoloških jedinica sa potpunom ekvivalencijom

Mano derecha

*Ha sido la **mano derecha**, la mano izquierda y el alter ego de Dolores Delgado", le ha dicho el portavoz del PP Luis Santamaría, que ha calificado la intervención de García Ortiz como "una más que notable falta de respeto..¹⁰*

*Igor Sečin je **desna ruka** ruskog predsjednika Vladimira Putina. Ruski mediji ga zovu Darth Vader, a američki diplomate "sivi kardinal Kremlja" čime ukazuju na njegov utjecaj iz sjene.¹¹*

Mano derecha (bos. „desna ruka“) je frazeološka jedinica koja označava osobu od povjerenja, koja je od velikog značaja kao saradnik, pomoć ili oslonac nekome. Ovaj primjer našli smo u korpusu na španskom i bosanskom jeziku te možemo zaključiti da se radi o potpunoj ekvivalenciji, zato što u oba jezika ovu frazeološku jedinicu čine isti leksemi (pridjev „desna“ ili *derecha* i imenica „ruka“ ili *mano*) koji, u konačnici, imaju jednaku ekspresivnu vrijednost. Upotreba upravo ove frazeološke jedinice u političkom diskursu naglašava značaj takve osobe, tzv. „desne ruke“, za nekoga ili demonstrira jačinu političkog saveza između političara.

Crna lista

*Čavara, odnedavno čovjek s američke **crne liste**, smatra da se ovih dana stavila "meta na čelo međunarodnih predstavnika" u BiH.¹²*

*Embargo sur l'or russe, **liste noire** actualisée... Les Européens complètent leurs sanctions contre Moscou¹³*

---

¹⁰20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5036007/0/alvaro-garcia-ortiz-defiende-su-idoneidad-como-fiscal-general-ante-las-criticas-de-falta-de-neutralidad-de-pp-vox-y-ciudadanos/>, [pristupljeno: 28.07.2022.]

¹¹Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/svijet/koliko-je-bogat-igor-secin-putinova-desna-ruka-uspon-darth-vadera-u-kremlju/220502080>, [pristupljeno 30.07.2022.]

¹²Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/cavara-neka-nam-schmidt-vrati-oduzeto-iz-washingtonskog-sporazuma-i-ne-mora-mijenjati-izborni-zakon/220725021>, [pristupljeno 25.07.2022.]

¹³Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.lemonde.fr/international/article/2022/07/22/embargo-sur-l-or-russe-liste-noire-actualisee-les-europeens-complètent-leurs-sanctions-contre-moscou_6135786_3210.html, [pristupljeno 30.07.2022.]

Pridjevsko-imenična frazeološka jedinica „crna lista“ (*liste noire*) označava popis ili niz osoba koje su isključene iz nečega ili su negdje nepoželjne iz određenog razloga. Radi se o internacionalizmu koji se pojavljuje u velikom broju svjetskih jezika. Navedene primjere pronašli smo u korpusu na bosanskom i francuskom jeziku, te možemo konstatovati da se radi o potpunoj ekvivalenciji. Ova je frazeološka jedinica u pomenutim jezicima sastavljena od istih leksema (imenica „lista“ ili *liste* i pridjev „crna“ ili *noire*) i u oba primjera označava istu sliku. Također, navedena jedinica se i u španskoj štampi često koristi, pa tako i u primjeru koji smo pronašli: „*La lista negra de los políticos venezolanos inhabilitados por el chavismo*“¹⁴. Upotreba ovog frazema u političkom diskursu veoma je česta pojava, budući da političke okolnosti i političari diktiraju i kreiraju međunarodne crne liste.

Prendre les rênes

*Quand il a appris ce lundi matin que c'est François Braun, président de son syndicat Samu-Urgences de France, qui allait **prendre les rênes** du ministère de la Santé, il s'est dit « fier et confiant ».*¹⁵

*La Fiscalía del Estado **toma las riendas** de la investigación sobre los casos de pederastia en la Iglesia*¹⁶

Frazeološka jedinica *prendre les rênes* iz francuskog i njen ekvivalent *tomar las riendas* iz španskog jezika kulturološki su obilježene. Naime, ova jedinica potiče iz tradicije borbe bikova koje su izuzetno bliske i francuskom i španskom kulturnom naslijeđu. Ovi potpuni ekvivalenti sastoje se od glagola *prendre* ili *tomar* te od imenice *les rênes* i *las riendas*. Predstavljaju preuzimanje kontrole nad nečim, suočavanje, preuzimanje odgovornosti ili smjelo donošenje neke odluke. Upotreba ove frazeološke jedinice u političkom diskursu ne čudi jer su donošenje odluka i predaja vlasti dio političke svakodnevnice, a ovim izrazom se dobija dodatna nijansa ekspresivnosti. Zanimljiva je

---

¹⁴La Tercera (2019). [Internet] Dostupno na: <https://www.latercera.com/la-tercera-pm/noticia/la-lista-negra-los-politicos-venezolanos-inhabilitados-chavismo/600453/>, [pristupljeno 13.1.2023.]

¹⁵20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/sante/3320259-20220704-remaniement-urgentiste-syndicaliste-francois-braun-nouveau-ministre-sante>, [pristupljeno 28.07.2022.]

¹⁶El País (2022). [Internet] Dostupno na: <https://elpais.com/sociedad/2022-01-31/la-fiscalia-del-estado-toma-las-riendas-de-la-investigacion-sobre-los-casos-de-pederastia-en-la-iglesia.html>, [pristupljeno 30.07.2022.]

činjenica da i u bosanskom jeziku koristimo izraz „uhvatiti bika za rogove”, koji je na isti način stilski obojen, a vrijedi spomenuti i parcijalne ekvivalente „preuzeti kormilo“ i „uhvatiti se u koštac“.

À huis clos

*En cas de changement de président, le président élu et le président sortant se retrouvent sur le perron de l'Élysée. Puis, ils s'entretiennent à huis clos dans le bureau présidentiel.*¹⁷

*...protesti nisu pojedinačne politike, već reakcija i odgovor naroda. Izetbegović naglašava da se u konkretnom slučaju odluke o sudbini građana "donose se **iza zatvorenih vrata**."*¹⁸

Frazeološkoj jedinici *à huis clos* iz francuskog jezika pronašli smo kao potpuni ekvivalent u bosanskom jeziku frazem „iza zatvorenih vrata“. Iz navedenih primjera zaključujemo da se radi o potpunoj ekvivalenciji unatoč tome što sastavne komponente u primjerima nisu identične. Naime, moramo imati u vidu da u različitim jezicima nerijetko nailazimo na primjere ekvivalenata među kojima je jedina razlika u jednoj od gramatičkih kategorija (kao što u ovom primjeru razlikujemo prijedlog *à* u francuskoj od prijedloga *iza* u bosanskoj varijanti ovog frazema). Međutim, stilski efekat koji se postiže je jednak. Izraz *à huis clos* u francuskom govornom području koristi se još od XVI stoljeća, a označava sve ono što se dešava bez publiciteta, daleko od očiju javnosti, uz svjedočenje samo određenih pojedinaca. Zbog svog značenja često se upotrebljava u političkom diskursu gdje opisuje sastanke, dogovore ili pregovore kao tajne, privatne događaje kojima javnost nema pristupa, te samim time obično ima negativnu konotaciju.

---

¹⁷TV5Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://information.tv5monde.com/info/presidentielle-2022-pourquoi-y-t-il-une-ceremonie-d-investiture-455590>, [pristupljeno 30.07.2022.]

¹⁸Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/izetbegovic-razgovarao-sam-danas-sa-schmidtom-bolje-da-nas-ne-prisiljavaju-da-radimo-ono-sto-nikad-nismo/220725086>, [pristupljeno 25.07.2022.]

Analiza primjera frazeoloških jedinica sa parcijalnom ekvivalencijom

Biti na čelu

*Sa Putinovim političkim usponom dešavao se i Sečinov uspon. Prije nego što je došao na čelo Roznjefta, bio je na nekoliko značajnih državnih funkcija.*¹⁹

*Un mois plus tard, Emmanuel Macron vient de nommer Élisabeth Borne à la tête du gouvernement. L'ancienne ministre du travail a une double expérience en matière d'écologie.*²⁰

Frazem „biti na čelu“ je veoma često u upotrebi u političkom diskursu, a odnosi se na onog koji je u vodstvu, ima određenu moć ili vlast. Budući da označava vođu ili predvodnika, te da u bosanskom i francuskom jeziku ima isto značenje, ne iznenađuje da smo ovaj primjer pronašli kao parcijalni ekvivalent u korpusu na oba jezika. Razliku u ovim prepozicijskim lokucijama na pomenutim jezicima nalazimo u imenici. Naime, u bosanskom jeziku koristi se imenica „čelo“ dok se u francuskom koristi imenica *tête* (bos. „glava“). Zanimljivo je da ovaj frazem u bosanskom jeziku ima sinonim ili dodatnu varijantu koja je, također, često u upotrebi, a radi se o izrazu „biti na kormilu“. Riječ je o leksičkoj varijanti frazema, a frazeološko značenje se ne mijenja. Španski frazem „*estar al frente*“ je potpuni ekvivalent bosanskom frazemu, u što se možemo uvjeriti na sljedećem primjeru: „*Genoveva Armero ya está al frente de la Comisaría de Hellín*“²¹.

---

¹⁹Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/svijet/koliko-je-bogat-igor-secin-putinova-desna-ruka-uspon-darth-vadera-u-kremlju/220502080>. [pristupljeno 30.07.2022.]

²⁰TV5Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://information.tv5monde.com/info/planification-ecologique-c-est-quoi-environnement-elisabeth-borne-456986>. [pristupljeno 30.07.2022.]

²¹La Tribuna de Albacete (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.latribunadealbacete.es/Noticia/ZA76AD22D-D8C1-073B-E757DCD54D929019/202212/Genoveva-Armero-ya-esta-al-frente-de-la-Comisaria-de-Hellin>, [pristupljeno 13.01.2023.]

Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na bosanskom jeziku

Dovesti (koga, što) u red

*Pozivam ministricu vanjskih poslova Annalenu Baerbock da **dovede u red** bezličnog Christiana Schmidta koji ima malo osjećaja za Bosance te Hrvatsku, ugovornu stranu u Dejtonu i članicu Evropske unije", rekao je.*²²

Ovaj frazem ima značenje „ukoriti nekoga, opametiti ga ili prisiliti da se pristojno ponaša“ i jedna je od varijanti frazema, budući da se u jeziku koriste još i oblici „uvesti u red, tjerati u red, stjerati u red“. U francuskom i španskom jeziku postoje parcijalni ekvivalenti ovog frazema, a to su izrazi: *mettre au pas*, te *llamar a alguien al orden*. Možemo primijetiti apelativnu funkciju u upotrebi ovog frazema, budući da je cilj govornika utjecati na primatelja poruke kojeg je jasno naveo u obraćanju.

Biti na kocki

*"Trenutno je puno toga **na kocki**", dodao je.*²³

Frazeološka jedinica „biti na kocki“ ima značenje „biti na riziku ili u opasnosti“. Ovaj frazem se najvjerojatnije razvio iz vokabulara kockanja ili igranja igara na sreću. Upotrebom ovog frazema u navedenom primjeru govornik implicira krhkost političke situacije i nesigurnost stanja pregovora.

Spriječiti u korijenu

*Ne dozvolite da takva pitanja dođu na dnevni red, **spriječite ih u korijenu**, jer imate moć da to učinite u kolijevci mulitetničnosti, Bosni i Hercegovini.*²⁴

Spomenuta frazeološka jedinica ima značenje „prekinuti, onemogućiti nešto u samom početku da se razvije“. Ovaj primjer je jedna od varijanti frazema „sasjeći u korijenu“, a često su u upotrebi i varijante: presjeći u korijenu ili uništiti u korijenu.

---

²²Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/poruka-iz-njemacke-vrijeme-je-da-baerbock-dovede-schmidta-i-hrvatsku-u-red/220723032>. [pristupljeno 23.07.2022.]

²³Ibid.

²⁴Dnevni avaz (2022). [Internet] Dostupno na: <https://avaz.ba/vijesti/bih/760070/niksic-pisao-evropskim-socijalistima-sprijecite-nametanje-nedemokratskih-rjesenja-od-strane-kristijana-smita>. [pristupljeno 23.07.2022.]

Evidentno je da dolazi do promjene glagola, a da se imenica „korijen“ ne mijenja. Sve navedene varijante imaju jednaku ekspresivnu vrijednost.

Potpuni ekvivalent frazema u primjeru pronašli smo u španskom jeziku, radi se o verbalnoj lokuciji *cortar de raíz*. Dok, sa druge strane, u francuskom jeziku postoji parcijalni ekvivalent, izraz *tuer dans l'œuf*. Upotrebom ovog frazema u imperativu govornik apeluje na primatelja kako bi ostvario vlastiti cilj.

Hladan tuš

*HLADAN TUŠ ZA DRAGANA ČOVIĆA: Dodik protiv nametanja Izbornog zakona od strane visokog predstavnika, za sve optužio Hrvatsku...*²⁵

Ova atributska lokucija ima frazeološko značenje neugodnog iznenađenja, šoka ili razočarenja. U francuskom i španskom jeziku pronašli smo potpune ekvivalente, a radi se o oblicima *douche froide* i *ducha de agua fría*. Frazem iz navedenog primjera je upotrijebljen kako bi pojačao ekspresivnost i pompeznost novinskog naslova, te pritom, ostavio jači utisak na primatelja poruke.

Otvoriti šampanjac

*Pod uvjetom da odluke, o kojima se u javnosti spekulira, budu donesene, Čović istog časa može otvarati šampanjac.*²⁶

Ukoliko neko upotrijebi frazem i prijevremeno kaže da „može otvoriti šampanjac“ kako bi opisao neki događaj, to znači da će se taj događaj vjerovatno desiti te da je za dobrobit govornika. Verbalne lokucije *sabrer le champagne* te *descorchar el cava* iz francuskog i španskog jezika predstavljaju parcijalne ekvivalente frazeološke jedinice „otvoriti šampanjac“. Frazem u ovom primjeru ima jaku ekspresivnu vrijednost i stilski je

---

²⁵Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.slobodnabosna.ba/vijest/260240/hladan_tus_za_dragana_chovica_dodik_protiv_na_metanja_izbornog_zakona_od_strane_visokog_predstavnika_za_sve_optuzio_hrvatsku.html, [pristupljeno 23.07.2022.]

²⁶Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.slobodnabosna.ba/vijest/260236/akademik_slavo_kukic_za_sb_nakon_schmidtove_odluke_c_hovic_moze_odmah_otvoriti_sampanjac_kristo_nema_sanse_protiv_komsica_mijatovic_je_sve_promijeniti_u_rs_u.html, [pristupljeno 23.07.2022.]

markiran sarkastičnim podtonom, budući da su događaji u interesu političkog protivnika govornika.

Produžena ruka

*No, mislim da će između njega i gospođe Cvijanović, koja je, kao i Krišto, samo **produžena ruka** svoga šefa, biti mrtva trka i da se pobjednik neće znati do okončanja brojanja glasačkih listića, posebice ne poduzme li CIK mjere kojima bi se bitno reducirala krađa glasova.²⁷*

Radi se o jednom od frazema čije komponente označavaju dijelove tijela, kao i osobu. U Matešićevom rječniku definisan je kao „sredstvo ili način kojim se nešto postiže i ostvaruje“. (Matešić, 1982: 589) Ovaj frazem se nerijetko koristi u političkom diskursu jer, kao što vidimo u primjeru, opisuju saradnike i stvarno stanje političke moći.

Mrtva trka

*No, mislim da će između njega i gospođe Cvijanović, koja je, kao i Krišto, samo **produžena ruka** svoga šefa, biti **mrtva trka** i da se pobjednik neće znati do okončanja brojanja glasačkih listića, posebice ne poduzme li CIK mjere kojima bi se bitno reducirala krađa glasova.²⁸*

Ova frazeološka jedinica označava neizvjesnu i bespoštednu borbu čiji krajnji ishod neće biti poznat do samog kraja. U političkom diskursu iz navedenog primjera iskorištena je ova frazeološka jedinica s ciljem da opiše proces građanskih izbora, a njenom upotrebom govornik banalizira spomenuti sistem. Parcijalni ekvivalent pronašli smo u francuskom jeziku, riječ je o nominalnoj lokuciji *course à l'échalote*.

---

²⁷Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.slobodnabosna.ba/vijest/260236/akademik-slavo-kukic-za-sb-nakon-schmidtove-odluke-c-hovic-moze-odmah-otvoriti-sampanjac-kristo-nema-sanse-protiv-komsica-mijatovic-ce-sve-promijeniti-u-rs-u.html>, [pristupljeno 23.07.2022.]

²⁸Ibid.

Dignuti ruke

A to, zapravo, znači da su svi ostali, ili barem najznačajniji dio njih, definitivno digli ruke od BiH i svoju sreću odlučili tražiti na drugim svjetskim meridijanima.²⁹

U ovom primjeru imamo još jedan u nizu frazema čija je komponenta leksem „ruka“. „Dignuti ruke od nečeg“ znači napustiti nešto, prestati se brinuti i smatrati nešto izgubljenim. Upotrebom ovog frazema govornik izražava svoje mišljenje i interpretaciju aktuelne političke situacije.

Staviti metu na čelo

Čavara, odnedavno čovjek s američke crne liste, smatra da se ovih dana stavila "meta na čelo međunarodnih predstavnika" u BiH.³⁰

Ukoliko je nekome „stavljena meta na čelo“ to znači da je ta osoba zbog nečega izdvojena iz mase, meta je kritika ili se u najgorem slučaju nalazi u stvarnoj opasnosti. Ponovo imamo slučaj frazema čija komponenta označava dio tijela, koji je iskorišten kako bi govornik senzacionalistički implicirao na političku prijetnju i previranja. U francuskom i španskom jeziku parcijalne ekvivalente predstavljaju frazemi *point de mire*, odnosno *punto de mira*, koji su istovremeno međusobno potpuno ekvivalentni.

Izvaditi (što) iz naftalina

...iz naftalina se javljaju ljudi koji su ranije pokazali jednu dozu ogromne mržnje prema drugačijem, različitom i svemu ostalom što u vremenu u kojem živimo nije prihvatljivo", kazao je Čavara.³¹

Značenje ovog frazema je „obnoviti ili oživjeti nešto“, a često se možemo susresti sa varijantom „izvaditi iz naftalina“. Ovaj primjer je zanimljiv iz razloga što se u iskazu ne koristi potpuni oblik frazema. Naime, frazem je prilagođen potrebama iskaza, umjesto

---

²⁹Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.slobodnabosna.ba/vijest/260236/akademik-slavo-kukic-za-sb-nakon-schmidtove-odluke-c-hovic-moze-odmah-otvoriti-sampanjac-kristo-nema-sanse-protiv-komsica-mijatovic-ce-sve-promijeniti-u-rs-u.html>, [pristupljeno 23.07.2022.]

³⁰Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/cavara-neka-nam-schmidt-vrati-oduzeto-iz-washingtonskog-sporazuma-i-ne-mora-mijenjati-izborni-zakon/220725021>, pristupljeno [25.07.2022.]

³¹Ibid.

glagola „izvaditi“ koristi se glagol „javljati se“. Radi se o varijanti koja nije frekventna te možemo reći da je ovo kreativna upotreba kojom se postiže određeni stilski efekat pri izražavanju svog stajališta.

Pandorina kutija

*Jer im s pravom djeluje da ovo na čemu insistira gospodin Schmidt, a to je nastavak etničkih podjela i ubijanje evropske Bosne i Hercegovine, jeste otvaranje **Pandorine kutije** i put u opasnu destabilizaciju!*³²

Pandorina kutija je frazem internacionalizam u sklopu kojeg imamo vlastitu imenicu i koji potiče iz grčke mitologije, a zbog svog kulturnog značaja pronašao je mjesto u savremenim jezicima svijeta. Shodno tome, u francuskom i španskom jeziku prepoznajemo potpune ekvivalente: *la boîte de Pandore*, odnosno *la caja de Pandora*. Frazeološko značenje ovog izraza označava situaciju gdje neko nepromišljeno pokreće nesretan i neizbježan niz događaja ili posljedica. Ovaj frazem se nerijetko koristi i u govornom jeziku, međutim, njegovom upotrebom u političkom diskursu govornik je na kreativan i koncizan način uspio prenijeti poruku široj javnosti.

Dići prašinu

*Posljednjih dana **podigla se velika halabuka i prašina** oko izmjena Izbornoga zakona, koje će nametnuti Visoki predstavnik u BiH.*³³

Značenje ove frazeološke jedinice je izazvati veliki nemir, interes u publici za nekoga, uzbuditi javnost. (Matešić, 1982: 508) Pronašli smo zaista jedinstven primjer jer je frazem „dići prašinu“ proširen tako što je ubačena još jedna komponenta. Riječ je o imenici halabuka koja ima značenje vikati, derati se, galamiti. Ovakav prošireni frazem je specifičan zato što se radi o interesantnoj kovanici u kojoj je jedna od sastavnica turcizam. Varijanta „dići halabuku“ ima parcijalne ekvivalente u francuskom i španskom jeziku, a to su verbalne lokucije *faire grand bruit* te *armar una pelotera* i *levantarse el bullicio*.

---

³²Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.slobodna-bosna.ba/vijest/260480/denis-becirovic-uputio-poziv-visokom-predstavniku-schmidt-umjesto-izbornog-zakona- treba-knjiziti-drzavnu-imovinu-na-drzavu-bih- kao-titulara.html>, [pristupljeno 25.07.2022.]

³³Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.slobodna-bosna.ba/vijest/260492/bozo-skopljakovic-predsjednik-hrvatske-stranke-bih-pozivamo-visokog-predstavnika-u-bih-da-nametne-zakon-kojim-bi-se-trajno-zabranilo-kandidiranje.html>, [pristupljeno 25.07.2022.]

Međutim, za frazem „dići prašinu“ pronašli smo potpuni ekvivalent u španskom jeziku, riječ je o verbalnoj lokuciji *levantarse el polvo*. Nesumnjivo je da je govornik ovom ekspresivnom frazeološkom jedinicom privukao mnogo više pažnje kod ciljnog čitaoca.

Stati uz bok

*OHR će stati uz bok rušitelja države i društva udišući novi život onim političkim snagama koje svoje politike grade na blokadama, segregaciji i opstrukciji.*³⁴

Frazeološko značenje ove verbalne lokucije je pomoći nekome, podržati ga. Ovaj frazem često se koristi u političkom diskursu zbog svoje ekspresivnosti i sažetosti te da bi u javnosti stvorio sliku jedinstva i snage unutar nekog političkog saveza ili partnerstva.

Udahnuti novi život

*OHR će stati uz bok rušitelja države i društva **udisući novi život** onim političkim snagama koje svoje politike grade na blokadama, segregaciji i opstrukciji.*³⁵

Značenje ovog frazema je dati podstrek ili podršku obnavljanju nečega što je zastarjelo. Verbalna lokucija *donner un second souffle à quelque chose* iz francuskog, i *dar una nueva vida* iz španskog jezika predstavljaju parcijalne ekvivalente frazeološke jedinice „udahnuti novi život“. Ovaj frazem će se zapravo najčešće naći u književnim tekstovima, i iz tog razloga, rijetko pronalazi mjesto u političkom diskursu. Upotrebom ovog frazema govornik postiže ekspresivni efekat ukrašavanjem govora, što je u lingvistici poznato kao estetska funkcija.

Ugrabiti najveći dio kolača

*Na kraju je poručio da nisu samo OHR i međunarodna zajednica odgovorni za trenutno stanje već domaće stranke koje nastoje, kako navodi, “**ugrabiti najveći dio kolača**” i okoristiti se nauštrb građana.*³⁶

Ova izrazito slikovita frazeološka jedinica ima značenje dobiti veći, bolji dio nečega. Korištenjem ovog frazema govornik izražava svoj stav prema temi, što predstavlja

---

³⁴N1 (2022). [Internet] Dostupno na: <https://ba.n1info.com/vijesti/hadzikadic-schmidtu-ne-stajete-uz-bok-s-onima-koji-podrzavaju-ratne-zlocince/>. [pristupljeno 25.07.2022.]

³⁵Ibid.

³⁶Ibid.

izražajnu jezičku funkciju, s ciljem prebacivanja odgovornosti na njegove političke protivnike. Parcijalni ekvivalent frazema u primjeru pronašli smo u francuskom i španskom jeziku, riječ je o oblicima *avoir sa part du gâteau*, te *repartirse el pastel*.

Dobiti na pladnju

*Smatra kako HDZ najavljenim izmjenama dobiva "na pladnju" ono što nije dobio u pregovorima o izmjenama Izbornog zakona.*³⁷

Značenje frazema „dobiti na pladnju“ je dobiti nešto bez puno muke i truda. (Matešić, 1982: 472) Radi se o veoma sažetoj i pojednostavljenoj jedinici kojom govornik u ovom primjeru banalizira političku situaciju. U francuskom i španskom jeziku parcijalne ekvivalente predstavljaju frazemi *apporter quelque chose à quelqu'un sur un plateau*, odnosno *poner, o servir, algo en bandeja (de plata), a alguien*.

Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na francuskom jeziku

Sans fanfare ni trompette

*La visite a été annoncée la veille sans fanfare ni trompette : le président égyptien, Abdel Fattah Al-Sissi, était à l'Elysée, vendredi 22 juillet.*³⁸

Ova frazeološka jedinica koristi se da bi opisala događaj koji se desio u tajnosti i bez privlačenja pažnje. U ovom slučaju radi se o rjeđoj varijanti frazema, zato što je daleko frekventniji oblik *sans tambour ni trompette*. Upotreba navedene frazeološke jedinice u političkom diskursu ne iznenađuje jer se brojni susreti i odluke dešavaju tajno, a govornik ih je na ovaj način opisao sažeto da bi javnost što jasnije primila poruku. Parcijalni ekvivalent pronašli smo u španskom jeziku, a radi se o adverbijalnoj lokuciji *sin pena ni gloria*.

---

³⁷Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/izetbegovic-razgovarao-sam-danas-sa-schmidtom-bolje-da-nas-ne-prisiljavaju-da-radimo-ono-sto-nikad-nismo/220725086>, [pristupljeno 25.07.2022.]

³⁸Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.lemonde.fr/international/article/2022/07/23/iran-droits-humains-cop27-abdel-fattah-al-sissi-recu-par-emmanuel-macron-a-paris_6135860_3210.html, [pristupljeno 25.07.2022.]

Trouver un terrain d'entente

*En plein débat sur le pouvoir d'achat au Parlement, le ministre de l'économie explique comment l'exécutif compte **trouver des terrains d'entente** avec les oppositions, mais sans « dévier du mandat des Français ».*³⁹

Značenje ovog frazema je „naći dogovor između suprotstavljenih strana, pronaći zajedničko rješenje“. Parcijalne ekvivalente u bosanskom i španskom jeziku predstavljaju frazeološke jedinice „pronaći zajednički jezik“, te *encontrar algún terreno común*. U ovom primjeru možemo primijetiti apelativnu funkciju jer govornik želi informisati javnost, a njegova je poruka usmjerena ka primatelju. Kompromisi su neizbježan segment politike, stoga je ovaj frazem učestala komponenta političkog diskursa.

Avoir l'oreille (de)

*Cela dépendra beaucoup de sa proximité avec Emmanuel Macron. Or, vu son parcours de comète, passé en quelques mois de conseiller de l'ombre à ministre, il est probable qu'il **ait l'oreille du président**.*⁴⁰

Značenje verbalne lokucije *avoir l'oreille (de)* jeste imati naklonost, povjerenje i slobodan pristup nekome. U političkom diskursu dovodi se u kontekst sa visokim funkcionerima čiju naklonost mnogi često žele dostići. Govornik primjenom ovog frazema participira u špekulacijama i implicira na blizak politički odnos francuskog predsjednika Macrona i jednog od njegovih ministara.

Tordre le cou (à quelque chose)

*Emmanuel Macron avait déjà vivement critiqué Moscou la veille, lors de sa visite au Cameroun, disant vouloir « **tordre le cou à beaucoup de contrevérités** ».*⁴¹

---

³⁹Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/07/20/bruno-le-maire-nous-avons-change_6135562_823448.html, [pristupljeno 25.07.2022.]

⁴⁰20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/sante/3320259-20220704-remaniement-urgentiste-syndicaliste-francois-braun-nouveau-ministre-sante>, [pristupljeno 28.07.2022.]

⁴¹20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/monde/3330979-20220727-guerre-ukraine-macron-accuse-russie-etre-dernieres-puissances-imperiales-coloniales>, [pristupljeno 28.07.2022.]

Značenje ovog frazema je uništiti, stati na kraj nečemu, a u određenom kontekstu i ubiti. Upotrijebljen je zbog svog ekspresivnog potencijala te da bi govornik, pomalo afektivno, izrazio svoju ljutnju. U bosanskom jeziku postoji parcijalni ekvivalent, a riječ je o frazemu „zavrnuti (komu) vrat“.

Larmes de crocodiles

*Dans son allocution, M. Sitenstuhl a ensuite dénoncé les « larmes de crocodile » sur l'Ukraine des responsables du RN Marine Le Pen et de La France insoumise (LFI) Jean-Luc Mélenchon, qu'il a qualifiés d'« agents de propagation de la doxa du Kremlin en France ».*⁴²

U ovom primjeru susrećemo se sa frazeološkom jedinicom koja sadrži zoonim (*crocodile*). Upotrebom ove jedinice govornik opisuje neiskreno iskazivanje emocija licemjerne osobe koja želi prevariti svoju okolinu. Naime, ovaj izraz potiče iz drevnog vjerovanja da krokodili prolijevaju suze dok jedu svoj plijen, te je prisutan u mnogim evropskim jezicima, gdje je uveden iz latinskog jezika. Shodno tome, potpuni ekvivalenti postoje u bosanskom (krokodilske suze), kao i u španskom jeziku (*lágrimas de cocodrilo*). Konkretno u ovom slučaju, frazem je iskorišten kako bi govornik banalizirao, čak i postidio svoje političke protivnike.

Le parent pauvre (de quelque chose)

*D'autant plus que le ministère de l'écologie a toujours été le parent pauvre du gouvernement.*⁴³

Le parent pauvre je nominalna lokucija čije frazeološko značenje označava nešto zanemareno, stavljeno u drugi plan i što se uopšte ne razmatra. Potpuni ekvivalent u španskom jeziku predstavlja frazeološka jedinica *pariente pobre*. Frazem u ovom primjeru je upotrijebljen kako bi se njime pojednostavljeno i koncizno prenijela poruka govornika, a koju će primatelj nesumnjivo razumjeti

---

⁴²Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/07/29/polemique-a-l-assemblee-nationale-apres-la-mise-en-cause-d-un-depute-alsacien-comme-ambassadeur-allemand_6136523_823448.html. [pristupljeno 30.07.2022.]

⁴³TV5Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://information.tv5monde.com/info/planification-ecologique-c-est-quoi-environnement-elisabeth-borne-456986>. [pristupljeno 30.07.2022.]

Être à la hauteur

*À priori on est dans une continuité face au quinquennat précédent et il n'a pas du tout été à la hauteur sur ces enjeux.*⁴⁴

Značenje ove frazeološke jedinice je biti sposoban ili biti dorastao nečemu. Naime, u španskom jeziku postoji potpuni ekvivalent frazema u primjeru, a riječ je o adverbijalnoj lokuciji *estar a la altura*, dok je u bosanskom jeziku parcijalni ekvivalent frazem „biti na visini zadatka“. Pomoću navedene jedinice govornik je izrazio svoj stav glede aktuelnog predsjedničkog mandata.

Prendre (quelqu'un) à partie

*Il a aussi rencontré les trois policiers qui avaient été agressés dans ce quartier le 20 juillet au soir, alors qu'ils tentaient d'interpeller une personne suspectée de vol, au milieu d'une foule qui les a violemment pris à partie.*⁴⁵

Frazem *prendre à partie* označava iznenadni nasilni verbalni, pismeni ili fizički napad na nekoga. Najčešće se koristi u pravnom diskursu. U ovom slučaju navedeni frazem je iskorišten da bi govornik što jasnije i objektivnije prenio poruku i informisao javnost.

Mettre fin (à)

*La patronne des députés Rassemblement national Marine Le Pen a estimé dimanche sur BFMTV qu'Emmanuel Macron avait « acheté son élection » grâce au « quoiqu'il en coûte » durant l'épidémie de Covid-19 et qu'il y mettait fin malgré l'inflation.*⁴⁶

Frazeološko značenje ove verbalne lokucije je završiti, obustaviti nešto. U bosanskom jeziku uočavamo parcijalni ekvivalent, radi se o frazemu „staviti tačku na

---

⁴⁴TV5Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://information.tv5monde.com/info/planification-ecologique-c-est-quoi-environnement-elisabeth-borne-456986>, [pristupljeno 30.07.2022.].

⁴⁵Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: https://www.lemonde.fr/politique/article/2022/07/30/gerald-darmanin-defend-son-bilan-a-beauvau-en-annoncant-3-000-etrangers-delinquants-expulses-en-deux-ans_6136701_823448.html, [pristupljeno 01.08.2022.]

⁴⁶20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3323455-20220710-emmanuel-macron-achete-election-estime-marine-pen>, [pristupljeno 01.08.2022.]

(što)“. Sa druge strane, verbalna lokucija *poner fin a algo* predstavlja potpuni ekvivalent frazema *mettre fin (à)* u španskom jeziku. Govornik je upotrebom ovog frazema jednostavno i izravno izrazio svoj stav prema novom mandatu predsjednika. Možemo uočiti ekspresivnu jezičku funkciju, s obzirom na to da je govornik ustvari Macronov politički protivnik u pomenutim predsjedničkim izborima.

Être ouvert

*Marine Le Pen a par ailleurs déclaré que les députés RN voteraient en faveur d'une défiscalisation plus poussée des heures supplémentaires, mesure à laquelle le ministre de l'Économie s'est dit ouvert.*⁴⁷

Značenje ovog frazema je „biti spreman dočekati nešto i ispitati to bez predrasuda“. Može označavati i gostoljubljivi duh koji prihvata napredak i ne plaši se promjena. U ovom primjeru koristi se ovaj izraz upravo zbog svoje ekspresivnosti jer opisuje ministra i njegovo stajalište prema promjenama koje se tiču ekonomije. Potpunu ekvivalenciju primjećujemo sa frazemima „biti otvoren za (što)“ iz bosanskog te *estar abierto a algo* iz španskog jezika.

Se faire un nom

*En début de mandat, il y a souvent de nouveaux députés qui veulent se faire un nom, c'est de bonne guerre.*⁴⁸

Frazeološka jedinica u ovom primjeru ima značenje „izgraditi vlastiti ugled, postati poznat“. Navedeni izraz ima potpuni ekvivalent u španskom jeziku, a to je frazem *hacerse un nombre*. Također, vrijedi istaći parcijalnu ekvivalenciju sa frazomom „steći ime“ iz bosanskog jezika. Govornik upotrebom ove verbalne lokucije kritikuje ponašanje svog kolege, štaviše možemo osjetiti i podrugljiv ton kojim izaziva podsmijeh kod ostalih kolega i javnosti. Radi se o tipičnom primjeru izražajne, odnosno emocionalne funkcije jezika.

---

⁴⁷20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3323455-20220710-emmanuel-macron-achete-election-estime-marine-pen>. [pristupljeno 01.08.2022.]

⁴⁸20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3329803-20220727-assemblée-nationale-invectives-suspensions-salut-nazi-sale-ambiance-jamais-vue-hemicycle>. [pristupljeno 01.08.2022.]

(C'est) de bonne guerre

*En début de mandat, il y a souvent de nouveaux députés qui veulent se faire un nom, c'est de bonne guerre.*⁴⁹

Frazem *c'est de bonne guerre* opisuje postupak za koji se prepoznaje da je vješt potez protivnika, a koji se, ipak, smatra legitimnim. Izraz se uglavnom koristi u situaciji sukoba u kojoj dvije strane imaju različita mišljenja. Ovdje je iskorišten baš u takvom kontekstu gdje jedan političar, pokušavajući biti humorističan, opisuje svog političkog protivnika.

Tenir en haleine

*Une dizaine d'opposants au texte, les plus excités, nous avaient tenus en haleine pendant des mois, avec excès, c'est vrai.*⁵⁰

Značenje ovog frazema je „držati u neizvjesnosti“. U ovom primjeru je iskorišten zbog svog ekspresivnog potencijala u sklopu izražavanja kritike.

Pied de nez

*« C'est un pied de nez pour tenir tête à M. Ciotti », a ainsi déclaré Clémentine Autain en arrivant, cravate verte autour du cou, avec ses collègues insoumises en séance.*⁵¹

Frazeološka jedinica „*pied de nez*“ označava izrugivanje. Potiče od podrugljivog gesta koji se napravi stavljanjem vrha palca na nos uz mrdanje prstima. Po analogiji, to je ironična radnja namijenjena ismijavanju. Upotreba ove jedinice u političkom diskursu nije ustaljena i veoma je neobična, a desila se jer je govornik na kreativan način htio opisati svoje ponašanje prema kolegi unutar nacionalne skupštine.

---

⁴⁹20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3329803-20220727-assemblee-nationale-invectives-suspensions-salut-nazi-sale-ambiance-jamais-vue-hemicycle>, [pristupljeno 01.08.2022.]

⁵⁰Ibid.

⁵¹20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3330491-20220726-assemblee-deputees-lfi-enfilent-cravate-contre-sexisme>, [pristupljeno 01.08.2022.]

Tenir tête (à)

« *C'est un pied de nez pour tenir tête à M. Ciotti* », a ainsi déclaré Clémentine Autain en arrivant, cravate verte autour du cou, avec ses collègues insoumises en séance.⁵²

Kada je riječ o navedenom primjeru, možemo zaključiti da se radi o još jednoj u nizu frazeoloških jedinica, čija komponenta označava dio tijela (imenica *tête*), te čije je značenje „pružiti otpor, oduprijeti se, zauzeti se za svoje mišljenje“. U bosanskom i španskom jeziku parcijalne ekvivalente frazema *tenir tête (à)* predstavljaju verbalne lokucije „pokazati (komu) zube“, i *hacer frente a*. Ova jedinica se nerijetko koristi u političkom diskursu budući da nije neobično da dolazi do sukoba mišljenja, kakav je slučaj i u ovom primjeru.

De dernière minute

*Alors qu'est-ce que c'est que cette invention de dernière minute?*⁵³

Upotrebom ove frazeološke jedinice opisuje se postupak ili odluka donesena u posljednjem trenutku, neposredno prije nego što se nešto završi. U politici su česte promjene u posljednji čas koje tako utječu na pravovremenost i kvalitet odluka. „U posljednji čas“ i *a última hora* su parcijalni ekvivalenti frazema *de dernière minute* iz bosanskog, odnosno španskog jezika.

---

⁵²20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/politique/3330491-20220726-assemblee-deputees-lfi-enfilent-cravate-contre-sexisme>. [pristupljeno 01.08.2022.]

⁵³20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/elections/3302591-20220605-legislatives-2022-erreur-part-jean-luc-melenchon-repond-emmanuel-macron-choix-premier-ministre-cas-victoire-gauche>. [pristupljeno 30.07.2022.]

Pregled frazeoloških jedinica iz korpusa na španskom jeziku

El principal hueso de roer

*España llegaba a este Consejo de Energía extraordinario como **el principal hueso de roer**.*⁵⁴

Ova veoma slikovita frazeološka jedinica označava komplikovanu ili „škakljivu“ stvar. Ukoliko se njome opisuje osoba, radi se o tvrdoglavoj osobi sa poprilično jasnim idejama koju je jako teško uvjeriti u nešto. Oblik koji se najčešće upotrebljava je „*hueso duro de roer*“, a u ovom primjeru govornik je modificirao i iskoristio pridjev „*principal*“. Takvom upotrebom govornik je uspio pojačati značenje i naglasiti ulogu Španije u političkim pregovorima unutar Evropske Unije. U francuskom jeziku potpuni ekvivalent predstavlja frazeološka jedinica *os dur à ronger*, dok u bosanskom jeziku pronalazimo parcijalni ekvivalent u nominalnoj lokuciji “tvrd orah”.

Subirse al barco

*Una semana después, la vicepresidenta de Transición Ecológica, Teresa Ribera, ha aterrizado en la capital comunitaria confirmando que tras las últimas modificaciones, el país **se sube al barco**.*⁵⁵

Subirse al barco je jedna od varijanti frazema, također, koriste se i *subirse al tren*, *subirse al carro*. U navedenim varijantama dolazi do promjene imenice koja označava prevozno sredstvo (brod, voz ili auto). Ovaj frazem označava odluku o participaciji u nečemu što je trenutno uspješno i može donijeti mnogo koristi. Govornik je upotrijebio ovaj frazem da bi slikovito opisao odluke španske vlade.

De la noche a la mañana

*Descolgarse **de la noche a la mañana** es tarea imposible. Y el objetivo marcado en Bruselas en dejar de comprar hidrocarburos rusos en 2026.*⁵⁶

---

⁵⁴El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/economia/2022/07/26/62dfb292fdddf5e7d8b459d.html>, [pristupljeno 26.07.2022.]

⁵⁵Ibid.

⁵⁶Ibid.

Frazeološko značenje ove adverbijalne lokucije opisuje događaj koji se desio odjednom, iznenada i u vrlo kratkom vremenskom periodu. Potpunu ekvivalenciju uočavamo sa frazomom *du jour au lendemain* iz francuskog, a parcijalnu sa frazomom „preko noći“ iz bosanskog jezika. Upotrebom ovog frazema govornik pokušava javnosti prenijeti svoje mišljenje na što pristupačniji način.

Paso a paso

La ministra de Trabajo señala que irá «paso a paso» y, en estos momentos, «lo más importante» para ellos es trabajar en el diseño de un país para la próxima década que «tiene que estar cerca de los problemas reales de la ciudadanía» y pensado para el siglo XXI.⁵⁷

Paso a paso je frazeološka jedinica koja opisuje postupan i detaljan pristup nečemu. Naime, potpuni ekvivalenti postoje u bosanskom (korak po korak), kao i u francuskom jeziku (*pas-à-pas*). Budući da se često koristi u svim sferama ljudske djelatnosti, ne čudi ni što je spomenuta jedinica upotrijebljena u političkom diskursu. U ovom primjeru iskorištena je kako bi govornik što jednostavnije opisao svoje planove za razvoj vlastite političke stranke.

Mantener un perfil bajo

Díaz, que pasó la pasada semana de viaje por Estados Unidos, ha mantenido un perfil absolutamente bajo respecto a la última polémica por la destitución por parte de Podemos del secretario de Estado de la Agenda 2030, Enrique Santiago, y su relevo por Lilith Verstrynge.⁵⁸

Ovaj frazem potiče iz engleskog jezika i njegovo frazeološko značenje jeste „ne privlačiti pažnju“. Samim time, iz francuskog jezika izdvajamo parcijalni ekvivalent, riječ je o verbalnoj lokuciji *adopter un profil bas*. Frazem u primjeru upotrijebljen je s ciljem da govornik izrazi zabrinutost zbog ponašanja političara prema aktuelnoj polemici. Zatim je iskorišten načinski prilog *absolutamente*, i na taj način dodatno pojačano značenje ovog frazema.

---

⁵⁷El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/espana/2022/07/24/62dd8e31e4d4d8bb658b45f0.html>, [pristupljeno 26.07.2022.]

⁵⁸Ibid.

Meter una marcha más

Se trata de unas elecciones muy importantes para el país y desde este momento el PSOE tiene una prioridad clara: ganar las elecciones municipales y autonómicas". Por eso, ha trasladado una orden clara a los suyos: "Toca meter una marcha más".⁵⁹

Značenje frazema „meter una marcha más“ je „raditi na nečemu još marljivije i predanije“. Korištenjem ovog frazema govornik na što jednostavniji način izražava svoju važnu poruku sa ciljem da je njegovi saradnici i javnost što jasnije shvate. Ovaj način obraćanja može se protumačiti i kao apelativan, budući da se govornik direktno obraća primaocu poruke. U bosanskom jeziku postoji parcijalni ekvivalent, to je frazem „zasukati rukave“, ali i kolokvijalni izraz „staviti u petu brzinu“. Također, u francuskom jeziku uočavamo parcijalnu ekvivalenciju sa verbalnom lokucijom *prendre de la vitesse*.

Echar mano (de)

*Para quienes como el PP consideran que la legislatura está acabada y que el Gobierno debe adelantar las elecciones, Sánchez volvió a **echar mano de** su manual de resistencia para dejar claro que esa opción no figura en sus previsiones...⁶⁰*

U ovom primjeru susrećemo verbalnu lokuciju koja se često koristi, a čije je frazeološko značenje „koristiti, iskoristiti ili osloniti se na nekoga ili nešto za pomoć“. Riječ je o kolokvijalnom frazemu, čijom upotrebom tekst postaje neposredan i pristupačan običnom čitatelju sa nižim stupnjem obrazovanja.

Carta blanca

*El presidente del Gobierno y secretario general socialista habló con algunos barones el miércoles para comentar la situación del partido. Sus interlocutores le transmitieron **carta blanca** para hacer y deshacer.⁶¹*

Carta blanca je španska inačica mnogo poznatijeg izraza, i potpunog ekvivalenta, *carte blanche* iz francuskog jezika koji se u tom obliku ustalio u mnogim svjetskim

---

⁵⁹El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/espana/2022/07/23/62dbc87cfdddfa9078b45d0.html>, [pristupljeno 26.07.2022.]

⁶⁰Ibid.

⁶¹El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/espana/2022/07/24/62dc3253fdddfa63278b45a3.html>, [pristupljeno 28.07.2022.]

jezicima. U španskom jeziku se obično koristi u konstrukciji *dar carta blanca* (a). Frazeološko značenje ovog izraza je „dati nekome dozvolu da djeluje potpuno slobodno u obnašanju bilo koje funkcije ili obavljanju bilo koje aktivnosti, sa ili bez određenog cilja“. Vrlo često se koristi sa negativnim konotacijama jer se pretpostavlja da onim radnjama koje se provode uz *carte blanche*, i koje se ne bi mogle provesti bez nje, nedostaju moralni kodeksi. U ovom primjeru, ova frazeološka jedinica je iskorištena baš da bi opisala nove političke ovlasti predsjednika vlade.

Allanar el camino

*El jueves hizo ronda con todos los líderes territoriales para comunicarles y explicarles la remodelación. Allanó camino. De ahí que un órgano de debate sea en trámite: «Ya sabíamos los motivos y el por qué».*⁶²

Značenje ove frazeološke jedinice je „olakšati da se nešto dogodi ili da neko nešto uradi, ukloniti prepreke sa puta“. Jednako je frekventna u upotrebi i koristi se varijanta „*allanar el terreno*“. Primjena ove frazeološke jedinice u političkom diskursu ne iznenađuje jer dočarava javni istup političara koji pokušava izraziti svoju poruku. U bosanskom i francuskom jeziku parcijalne ekvivalente navedene jedinice predstavljaju frazemi „popločati (kome) put“, odnosno *ouvrir la voie*.

Pagar justos por pecadores

*El jefe del Gobierno español, Pedro Sánchez, ha asegurado que en el caso de la ratificación por el Supremo de la condena del caso de los ERE contra los expresidentes andaluces Manuel Chaves y José Antonio Griñán, “están pagando justos por pecadores” ...*⁶³

Frazeološko značenje ove verbalne lokucije označava grupu ljudi koji su pravedni, ali plaćaju posljedice loših postupaka drugih ljudi. Često opisuje bilo kakvu nepravdu koja se kolektivno osjeća. Zanimljivo je da se ova izuzetno slikovita i poznata jedinica pojavljuje u spisima iz XV stoljeća, a zbog upotrebe leksema *justos* i *pecadores*

---

⁶²El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/espana/2022/07/24/62dc3253fdddf63278b45a3.html>, [pristupljeno 28.07.2022.]

⁶³El País (2022). [Internet] Dostupno na: <https://elpais.com/espana/2022-07-27/sanchez-asegura-sobre-chaves-y-grinan-que-estan-pagando-justos-por-pecadores-pero-evita-pronunciarse-sobre-un-indulto.html>, [pristupljeno 28.07.2022.]

pretpostavlja se da je religijskog porijekla. U ovom primjeru možemo primijetiti apelativnu, ali i ekspresivnu funkciju jer je govornik na ovaj način izrazio svoj stav prema određenoj odluci, a pritom je postigao i izvjestan stilistički efekat.

Hacer un flaco favor

*En este sentido, creen que es "un flaco favor" el que hace el Ministerio de Trabajo y Economía Social a la cohesión del mercado de trabajo español...*⁶⁴

„Hacer un flaco favor“ je frazem koji opisuje uslugu koja se na kraju pretvori u problem te dodatno pogorša situaciju. Govornik je njegovom upotrebom izrazio svoje mišljenje pa čak i uspio banalizirati određenu političku odluku. Parcijalne ekvivalente uočavamo i u bosanskom, i u francuskom jeziku, riječ je o verbalnim lokucijama „učiniti (kome) medvjedu uslugu“ i *rendre un mauvais service*.

Dar paso (a)

*Pero ese cambio de discurso ahora tiene que dar paso a una serie de políticas públicas en los próximos Presupuestos.*⁶⁵

Značenje ovog frazema je „ustupiti, dozvoliti pristup, favorizirati pojavu nečeg novog“. U ovom primjeru je iskorišten kako bi govornik na sažet način iskazao svoje stajalište i na neki način izvršio pritisak da se dese promjene. Frazem *laisser place à quelque chose* iz francuskog jezika parcijalni je ekvivalent izrazu *dar paso (a)*.

Ver la luz

*Este Gobierno de coalición necesita los apoyos de otros socios, y para eso estamos negociando. Confío en que algunas de sus propuestas se incorporen al proyecto para que vea la luz pronto.*⁶⁶

Ovaj frazem označava rađanje, pojavljivanje u javnosti ili konačni izlazak nečega u javnost. Nerijetko se koristi u političkom diskursu i dovodi u kontekst sa donošenjem

---

⁶⁴20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5035156/0/el-gobierno-aprueba-la-reforma-del-reglamento-de-extranjeria-en-que-consiste-a-quien-afecta-que-dicen-los-sindicatos/>, [pristupljeno 28.07.2022.]

⁶⁵20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5035194/0/nacho-alvarez-bienvenido-el-cambio-de-discurso-de-sanchez-pero-hechos-son-amores/>, [pristupljeno 28.07.2022.]

⁶⁶Ibid.

novih zakona, ali i drugih političkih odluka. U navedenom primjeru govornik na sažet način informiše javnost o novim vladinim projektima. Parcijalnu ekvivalenciju uočavamo sa frazemom „ugledati svjetlo (dana)“ iz bosanskog, kao i sa frazemom *voir le jour* iz francuskog jezika.

Estar el balón en el tejado (de)

*No concibo que alguien pueda negarse a solucionar un problema que tiene ya una década. Para nosotros es una prioridad, **el balón está en el tejado del PSOE**.*⁶⁷

Ova frazeološka jedinica potiče iz sportskog žargona, tačnije iz teniskog, i veoma je slikovita. U navedenom primjeru susrećemo jednu od manje frekventnih varijanti, budući da je jedinica „estar la pelota en el tejado“ daleko frekventnija. Njeno značenje jeste „u slučaju nekog pitanja ili spora, na jednoj od strana je da preuzme inicijativu“. Uzimajući u obzir jedinstveno porijeklo ovog izraza, parcijalni ekvivalent smo pronašli i u francuskom jeziku, tačnije u frazemu *la balle est dans le camp de quelqu'un*. Govornik je ovom veoma kreativnom upotrebom uspio što jednostavnije izraziti svoju poruku te prenijeti odgovornost na svoje političke protivnike.

No comerse un roscó

*Ha de ser una lección: si vamos divididos, **no nos comemos un roscó**. Para preparar un acontecimiento así debe haber unidad y colaboración.*⁶⁸

Ova veoma slikovita frazeološka jedinica opisuje situaciju u kojoj neko ne dobije ono što je naumio. Naime, zanimljivo je da se najčešće koristi kolokvijalno i ima značenje „nikada ne flertovati, ostati neprimijećen od strane osoba suprotnog pola“. No, specifičnost ovog frazema je činjenica da se radi o potpuno kulturološki markiranom, teško prevodivom elementu. Naime, imenica *roscó* označava tipičnu špansku slasticu, što ovaj izraz čini teško prevodivim elementom, tj. kulturemom iz domena gastronomije. Upotreba upravo ove frazeološke jedinice je veoma netipična za politički diskurs, ali je

---

⁶⁷20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5035194/0/nacho-alvarez-bienvenido-el-cambio-de-discurso-de-sanchez-pero-hechos-son-amores/>. [pristupljeno 28.07.2022.]

⁶⁸20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5035681/0/miquel-iceta-me-habria-gastado-el-bono-cultural-en-la-discografia-completa-de-elton-john/>, [pristupljeno 28.07.2022.]

govornik vjerovatno htio upotrijebiti izraz koji je poznat široj javnosti te na taj način jasno prenijeti svoju poruku.

Dar al traste (con)

*En el deporte hay otras guerras. Esta semana, la Liga y la Federación han dado al traste con el calendario de fútbol femenino ara el próximo año.*⁶⁹

Frazeološko značenje ove verbalne lokucije je „uništiti ili pokvariti nešto“. Ovaj frazem je upotrijebljen da bi se koncizno i efektivno iskomuniciralo mišljenje.

Dar el salto

*Aprovecho para hacer un llamamiento: el fútbol femenino está a punto de dar el gran salto.*⁷⁰

Dar el salto je verbalna lokucija čije frazeološko značenje označava napredak, prodor ili veliki iskorak. Govornik je pojačao značenje ovog frazema dodavanjem pridjeva „gran“ te je na taj način veoma slikovito izrazio svoj stav. U bosanskom i francuskom jeziku parcijalne ekvivalente predstavljaju frazemi „napraviti (veliki) skok“, odnosno *faire le saut*, koji su istovremeno međusobno potpuno ekvivalentni.

Llevar a cabo

*La recopilación que llevarán a cabo los fiscales no representará la totalidad de estos delitos, ya que una parte de ellos no llega a la justicia civil, sino que se instruyen en procesos eclesiásticos.*⁷¹

Frazeološko značenje verbalne lokucije *llevar a cabo* je „pokrenuti ili preduzeti nešto, izvršiti neku radnju ili aktivnost“. Ova frazeološka jedinica upotrijebljena je s ciljem da govornik izrazi svoje tumačenje pravosudne odluke u primjeru, te da to učini što

---

⁶⁹20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/noticia/5035681/0/miquel-iceta-me-habria-gastado-el-bono-cultural-en-la-discografia-completa-de-elton-john/>, [pristupljeno 28.07.2022.]

⁷⁰Ibid.

⁷¹El País (2022). [Internet] Dostupno na: <https://elpais.com/sociedad/2022-01-31/la-fiscalia-del-estado-toma-las-riendas-de-la-investigacion-sobre-los-casos-de-pederastia-en-la-iglesia.html>, [pristupljeno 30.07.2022.]

konciznije i neposrednije kako bi ova poruka, u konačnici, mogla biti što jasnije protumačena.

Zaključak

U ovom radu bavili smo se frazemima u političkom diskursu bosanskog, francuskog i španskog jezika. Najprije smo se osvrnuli na pojmove jezičkog raslojavanja i funkcionalnih stilova te predočili gdje svoje mjesto u lingvistici nalazi politički diskurs. Neosporno je da se radi o jedinstvenom jezičkom fenomenu koji u sebi homogenizira različite stilove i sadržaje te koji je usko vezan za svakojuke aktivnosti političkog djelovanja.

U drugom dijelu rada predočili smo pojmove frazeologije i frazema sa svim njihovim osobitostima i značajem za jezik. Primijetili smo da je samo definisanje ovih pojmova veliki izazov za lingviste. Karakteristike koje su za neke lingviste primarne i neophodne, drugi smatraju sekundarnim. Neslaganja i oprečna mišljenja su prisutna i pri određivanju granica frazema, stoga možemo razlikovati pristalice frazeologije u „užem“ i u „širem“ smislu.

Nakon teorijskih postavki prešli smo na empirijski dio ovog istraživanja, tj. na predstavljanje i analizu korpusa na bosanskom, francuskom i španskom jeziku. Utvrdili smo da su frazeološki fondovi sva tri jezika izuzetno raznoliki i jedinstveni te da su, nažalost, često bili zanemareni. O tome svjedoči i činjenica da se frazeologija španskog jezika počela razvijati pedesetih godina XX stoljeća, što je kasnije u odnosu na druge evropske jezike. Danas možemo reći da se radi o veoma razvijenoj lingvističkoj disciplini u sklopu hispanskih studija o jeziku. Frazeologija bosanskog jezika pak, dobila je nešto veću pažnju lingvista, naročito kontrastivna, ali važno je naglasiti da se ona i dalje afirmiše. Sa druge strane, frazeološka istraživanja na francuskom jeziku usmjerila su razvoj frazeologije kao samostalne lingvističke discipline. U svakom slučaju, uz sve veći broj istraživačkih i naučnih radova u posljednje vrijeme, sa sigurnošću možemo reći da je frazeologija trenutno u usponu. Predstavili smo rezultate našeg istraživanja na korpusu koji se sastojao od novinskih članaka uglednih medija na bosanskom, francuskom i španskom jeziku, kojima smo pristupili u elektronskoj formi. Istraživanje smo sproveli na uzorku od dvadeset frazema na sva tri navedena jezika. Frazeme smo nabrojali, analizirali te pobliže objasnili.

Nije nam bilo važno samo pobrojati listu frazema nego ukazati na dodirne tačke u strukturi frazema, postojanje ekvivalenata te njihovu upotrebu u sva tri jezika.

Zaključujemo da je izučavanje frazeologije veoma značajno za poznavanje maternjeg ili stranog jezika te da se na taj način baštini i njeguje kultura jednog naroda. Kontrastivna frazeologija, njen razvoj tj. nova istraživanja na tom lingvističkom polju mogu doprinijeti frazeološkim studijama na maternjem jeziku, pa shodno tome i budućem frazeološkom rječniku bosanskog jezika.

Bibliografija

- Badurina, L. (2007): Jezično raslojavanje i tipovi diskursa. U: *Jezik književnosti i književni ideologemi: zbornik radova 35. seminara Zagrebačke slavističke škole*. Ur.: K. Bagić. Str. 11–20. Zagrebačka slavistička škola, Zagreb
- Bally, Ch. (1909). *Traité de stylistique française*. Paris: Librairie C.Klincksieck.
- Cavalla C., Legallois D. (2020). *Caractériser et identifier les unités phraséologiques pour leur enseignement*. Bejaia: Faculté des Lettres et des Langues de l'université Abderrahmane Mira de Bejaia.
- Corpas Pastor, G. (1996). *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.
- Coulmas, F. (2005). *Sociolinguistics : The Study of Speakers' Choices*. New York: Cambridge University Press.
- Elspass, S. (2002). Phraseological Units in Parliamentary Discourse. In: Chilton, P. and Schäffner, C. eds. *Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. pp. 81-110.

Dostupno na: https://books.google.ba/books?id=po0O1-WdUdsC&pg=PA81&lpg=PA81&dq=stephan+elspass+phraseological+units+in+parliamentary+discourse&source=bl&ots=a-77eQLrHI&sig=ACfU3U2dDyjt nok8sHMnm-IeuLIq_EFDxA&hl=bs&sa=X&ved=2ahUKEwjx4tWdvL74AhUiQvEDHRlvAuMQ6AF6BAgCEAM#v=onepage&q&f=false

- Gazdić-Alerić, T. (2009). The Phraseology of Croatian Political Substyle. *Südslavistik Online*. [Online]. Nr. 1, pp. 73-90. Dostupno na: <http://www.suedslavistik-online.de/01/gazdic-aleric.pdf>. [19.06.2022.]
- Halilović S., Tanović I., Šehović A. (2009). *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Sarajevo: Slavistički komitet.
- Isaković, A. (1995). *Rječnik bosanskog jezika*. Sarajevo: Bosanska knjiga.
- Katnić-Bakaršić, M. (2001). *Stilistika*. Sarajevo.
- Matešić, J. (1982). *Frazem i značenjska preinaka riječi*. Mannheim: Filologija 11. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/232113>.
- Matešić, J. (1982). *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Mel'čuk, I. (2008). Phraséologie dans la langue et dans le dictionnaire. In: Universidad Autónoma de Barcelona: Servicio de Publicaciones. eds. *Repères & Applications (VI)*. Barcelona: Universidad Autónoma de Barcelona: Servicio de Publicaciones. pp. 1-13.
- Menac, A. (2007). *Hrvatska frazeologija*. Zagreb: Knjigra.

- Mihaljević M., Kovačević B. (2006). Frazemi kroz funkcionalne stilove. *Jezik, časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. [Online]. 53/1, str. 1-15. Dostupno u: hrčak.srce.hr, <https://hrcak.srce.hr/16627>. [15.06.2022.].
- Podboj, M. (2011). *Manipulacija u političkom diskursu – kritički pristup*. Izvorni znanstveni rad. Osijek: Filozofski fakultet Osijek.
- Purković, M. (2014). *Članci o jezičnoj kulturi i jezičnom purizmu u časopisu: Jezik od XXI. do XL. Godišta*. Diplomski rad, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Dostupno na: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/4489/1/DIPLOMSKI.pdf>.
- Radovanović, M. (1979). *Sociolingvistika*. Beograd: Beogradski izdavački-grafički zavod.
- Romero Tamayo, R. (2017). *La phraséologie: Le statut des expressions idiomatiques dans le système linguistique français*. Trabajo de fin de máster. Madrid: Facultad de Filología – UNED. Dostupno na: http://e-spacio.uned.es/fez/eserv/bibliuned:master-Filologia-EFF-Romero/ROMERO_TAMAYO_Rocio_TFM.pdf.
- Rozina, G., Karapetjana, I. (2009). The Use of Language in Political Rhetoric: Linguistic Manipulation. *Sosyal Bilimler Dergisi*. [Online]. 19, str.111-122. Dostupno na: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117981>. [19.06.2022].
- Saracho Arnáiz, M. (2015). *La fraseología del español: Una propuesta de didactización para la clase de ELE basada en los somatismos*. Tesis doctoral. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela. Dostupno na: <https://core.ac.uk/download/75994521.pdf>.
- Saussure, F. (1916). *Cours de linguistique générale*. 4ème édition. Paris: Payot et Rivages.
- Sevilla Muñoz, J. (2018). Julio Casares, iniciador de la fraseología moderna española. In: Marti Sánchez M. eds. *Paremia No 27*. Madrid: Asociación Cultural Independiente. pp. 11-22.
- Spahić, E. (2012). *Fraseología y traducción literaria: el caso del bosnio y del español*. Tesis doctoral. Madrid: Universidad Complutense de Madrid Dostupno na: <https://eprints.ucm.es/id/eprint/21657/1/T34042.pdf>.
- Tanović, I. (2000). *Frazeologija bosanskoga jezika*. Zenica: Dom štampe.
- Tošović, B. (1988). *Funkcionalni stilovi*. Sarajevo: Svjetlost.
- Van Dijk, T. A. (2008). Critical Discourse Analysis. In: D. Tannen, H. E. Hamilton and D. Schiffrin. eds. *The Handbook of Discourse Analysis*. Malden: Blackwell Publishers. pp. 352–364. Dostupno na: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4966482/mod_resource/content/1/van%20DIJK%20Critical%20Discourse%20Analysis.pdf
- Vuković, M. (2014). Analiza političkog diskursa. U: Perović, S. *Analiza diskursa: Teorije i metode*. Podgorica: Institut za strane jezike. pp. 213-249

Sitografija

- Diccionario de la lengua española, Real Academia Española: <https://dle.rae.es/>
- Expressio, dictionnaire des expressions françaises décortiquées: <https://www.expressio.fr/>
- Larousse, dictionnaire de français: <https://www.larousse.fr/>
- Reverso, free translation and dictionary: <https://www.reverso.net/>
- Wiktionnaire, free dictionary: <https://www.wiktionary.org/>

Korpus

- Dnevni avaz (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.avaz.ba/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- El Mundo (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.elmundo.es/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- El País (2022). [Internet] Dostupno na: <https://elpais.com/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- Klix.ba (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.klix.ba/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- La Tercera (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.latercera.com/>, [Pristupljeno u januaru 2023.]
- La Tribuna de Albacete (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.latribunadealbacete.es/>, [Pristupljeno u januaru 2023.]
- Le Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.lemonde.fr/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- N1 (2022). [Internet] Dostupno na: <https://n1info.ba/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- Slobodna Bosna (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.slobodna-bosna.ba/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- TV5Monde (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.tv5monde.com/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- 20 Minutes (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutes.fr/>, [Pristupljeno u julu 2022.]
- 20 Minutos (2022). [Internet] Dostupno na: <https://www.20minutos.es/>, [Pristupljeno u julu 2022.]